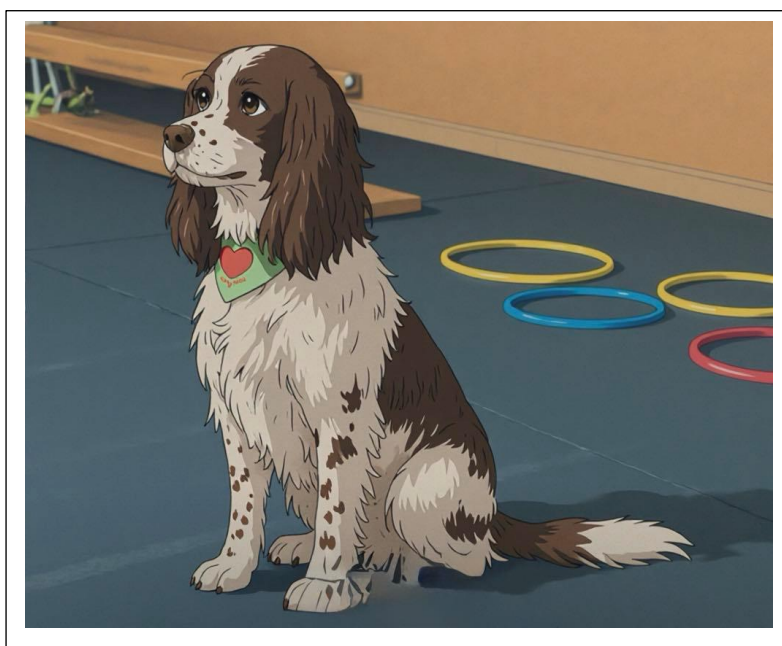

KUTYÁVAL ASSZISZTÁLT FOGLALKOZÁSOK RENDKÍVÜLI OSZTÁLYFŐNOKI ÓRÁK

KÉZIKÖNYVE

Kutyával Egy Mososolyért Alapítvány, 2025

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	3
AAI (KUTYÁVAL ASSZISZTÁLT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG) TÍPUSAI	5
A KUTYÁS FOGLALKOZÁSOK FŐ EREJE	7
MI IS AZ A ROF ÓRA?	9
CÉLCSOPORTOK ÉLETKORA SZERINTI CSOPORTOSÍTÁS	11
AZ ÓVODÁSKOR.....	11
AZ ATÍPIKUS FEJLŐDÉSŰ, ÓVODÁS KORÚ GYERMEK.....	22
ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANULÓK – ALSÓ TAGOZAT	29
ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANULÓK – FELSŐ TAGOZAT	37
ATÍPIKUSAN FEJLŐDŐ GYERMEK AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN	43
KÖZÉPISKOLAI TANULÓK	49
ÉLET A HÉTKÖZNAPOKBAN EGY INTÉZMÉNYI SEGÍTŐ KUTYÁVAL	57
ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK	60
MIKOR AJÁNLUNK ROF ÓRÁT EGY INTÉZMÉNYBE	60
FONTOS ALAPSZABÁLYOK, MELYEKET ÉRDEMES BETARTANI	62
KÖSZÖNETNYÍLVÁNÍTÁS	63
ÉRTÉKELÉS, ÉSZREVÉTELEK	64
MELLÉKLET:	64
ÓRATERVEK:	64

Előszó

Ez a kézikönyv azzal a céllal készült, hogy segítséget, támpontot, kiindulópontot nyújtson mindazoknak, akik érdeklődnek a kutyával asszisztált foglalkozások iránt, legyen akár pedagógus, akár felvezető. Célunk, hogy egy átfogó képet adjunk arról, hogy milyen jellemzői vannak a különböző életkori sajátosságú gyermekeknek, hogyan érdemes az adott csoport foglalkozását megszervezni, milyen típusfeladatokat érdemes és milyen típusút nem érdemes szervezni. Mindezekhez a Kutyával Egy Mosolyért Alapítvány felvezetőinek sokéves tapasztalatait hívtuk segítségül, akik készségesen osztják meg tudásukat mindazokkal, akik nyitottak a tanulásra, az alternatív módszerekre, akik elég rugalmasak, elszántak és nyitottak egy újfajta megközelítésre.

Annak érdekében, hogy mindenki hasonló tudással olvashassa tovább ezt a kézikönyvet, elsőként tekintsük át, miért is éppen a kutya vált az állat-asszisztált foglalkozások főszereplőjévé és miért vált ez az alternatív módszer annyira népszerűvé.

A kutya az egyetlen faj ezen a világon, mely természetes közegének tekinti az emberi családot és nem tesz különbséget az ember és más kutyatársa között. Az emberen kívül a kutya az egyetlen faj, amely képes kötődést kialakítani a nem fajtársával is. Ez a kutyában is egy belső motivációt eredményez. A belső motiváció arra sarkallja a kutyát, hogy mindig minden körülmények között megfeleljen gazdája elvárásainak. A kutya olyan kifinomult érzékeléssel rendelkezik, mely segíti őt abban, hogy gazdája minden apró mozdulatát, önkéntelen változásait érzékelhesse és egy tanult módon reagáljon rá. Tehát a kutya képes értelmezni az emberi gesztikulációt és a gyors és pontos tanulási folyamatoknak köszönhetően viszonylag hamar meg is tanulja, mi a dolga ezekben az esetekben. Ezek az alapkészségek teszik lehetővé, hogy a kutya az ember társa legyen egy olyan komoly feladatban, mint a készségek és képességek fejlesztése, az emberek megnyugtatója, segítése.

Az állat-terápiák hasznosságának felfedezése egészen 1919-ig nyúlik vissza. Washingtonban egy mentálhigiénés programba vontak be különböző háziállatokat a St. Elisabeth kórház betegei számára, szakértő egészségügyi dolgozók közreműködésével. Már itt felfedezték az állatokkal való foglalkozás gyógyító hatását, így később ugyanennek a kórháznak a pszichésen sérült katonáknak kezdték el egy farmon kezelni. Az ott élő állatok gondozását bízták rájuk. Az állatok mindennapi gondozásával járó feladatok, az állatok közelsége és az így tapasztalt állatok által nyújtott feltétel nélküli szeretet egyértelműen pozitív hatást gyakorolt a katonák sérült lelkére.

Az igazi áttörést, 1968-ban, szintén az Egyesült Államokban, Boris M. Levinson pszichológus érte el egy szerencsés véletlennek köszönhetően. A pszichológus szakembernek nem volt ideje a szokásos kutyasétáltatásból hazavinnie házikedvencét, ezért vele tartott a hozzá érkező gátlásos, szorongó, nem beszélő gyermek terápiás foglalkozására. Az addig megszólalni nem akaró gyermek a kutyához elkezdett beszélni, mely elindított egy kommunikációs folyamatot.

Levinson itt döbbsent rá, hogy négylábú kedvence hídként szerepel a terápiás foglalkozáson. A kutya jelenlétével a gyermekben feloldódott a gátlás, enyhült a szorongás és megnyílt előtte a világ. Kezdeti sikereinek köszönhetően az állatasszisztált foglalkozások módszere az ő nevéhez fűződik.

Azóta számos szakcikk és tanulmány született a módszer hatékonyságáról, hasznosságáról és egy nagyon komoly módszertani felépítés is megszületett a kutyával asszisztált foglalkozások típusairól. A fejlesztő munkában asszisztáló kiképzett segítő kutyákat Magyarországon terápiás kutyáknak, a nemzetközi elvárásoknak megfelelően kiképzett kutyákat pedig intézményi segítő kutyáknak nevezzük. Segítő kutya kiképzők vezetésével működő szervezetek készítik fel a kutyát és gazdáját erre a feladatra. Az alap kiképzés 1-2 évet vehet igénybe.

Ahhoz, hogy egy házikedvencből vagy egy tudatosan kiválasztott kutyából intézményi segítő kutya váljon, nagyon komoly előkészületekre, képzésre és élethosszig tartó tanulásra van szükség. Ehhez a munkához nem elegendő a kutyának alkalmasnak lennie, a felvezetőjének, aki a gazdája is egyben, ugyanúgy komoly feltételeknek kell megfelelnie. A felkészülés során, a gazda kutyaiskolai keretek között tanulja meg kutyája teljeskörű irányítását, mely elengedhetetlenül fontos ebben a munkában. Alapítványunkhoz csatlakozni kívánó önkéntesek mindegyikének kötelező egy elméleti képzésen is részt venni, melynek keretein belül átfogó képet kaphatnak a terápiás fejlesztő munkáról és a kutyáinkban rejlő egyéb lehetőségekről. Egy jól nevelt kutyát nem elegendő csak a kutyaiskolában jól kezelni, elengedhetetlenül fontos, hogy városi, idegen környezetben is megfelelő legyen gazdájával a kapcsolat. Ha ezen a három területen megfelelően teljesített a páros, csak utána léphet olyan közösségbe, ahol már, mint segítő kutya van jelen. Minden esetben a célcsoport egy már aktívan dolgozó segítő kutya „bejáratott” csoportja, ahol a gyerekek már rutinosan kezelik a kutya jelenlétét. Az újonnan érkező párosoknak így lehetőségük van ellenőrzött körülmények között, szakértő segítséggel, melyet a területi vezető kiképző biztosít, eljutni arra a szintre, hogy hivatalos, igazolvánnyal rendelkező intézményi segítő kutya-felvezető páros válják belőlük.

Az elvárásoknak itt azonban még nincs vége, hiszen ezek a jól kiképzett kutyák rengeteg helyre járhatnak felvezetőjükkel, ezért elengedhetetlen egészségügyi állapotuk folyamatos ellenőrzése. Munkába állásához, illetve a továbbiakban is évente egyszer felülvizsgálatra kerül a kutya egészségügyi állapota, melyről az állat orvosa hivatalos pecséttel ellátott igazolással nyilatkozik.

Azok a kutyák és felvezetők, akik megfelelnek a fent felsoroltaknak, a következő területeken végezhetnek hatékony munkát:

AAI – állattal asszisztált segítő tevékenység, mint főfogalom, az angol animal assisted intervention betűiből összeállított mozaikszó.

Típusai:

AAA – állat asszisztált foglalkozás/tevékenység, az animal assisted activity,

AAT – állat asszisztált terápia, animal assisted therapy,

AAE – állat asszisztált pedagógia, animal assisted education.

A területek hasonlóak, bizonyos elemei azonosak, azonban a tevékenység megtervezése és elvégzésekor lényeges különbségek merülnek fel.

AAI (kutyával asszisztált segítő tevékenység) típusai

1. AAA (animal assisted activity) Állat Asszisztált Foglalkozás

Állat-asszisztált aktivitás lényege a foglalkozásokon résztvevő személyek életminőségének növelése, melynek során általános célokat jelölnek ki és a fejlődést nem követik nyomon. A program általában spontán módon alakul. Ez tulajdonképpen egy látogató program. Itt a kutya ugyan jelen van, de nem történik konkrét fejlesztés. Nincs konkrét fejlesztési cél, konkrét célcsoport. A kutya jelenlétének „csak” jótékony hatását használjuk ki. A kutya selymes szőrének simogatása, önzetlen szeretete, a rendszeresen járó állatok mind sokat jelentenek pl.: az idős embereknek. Mindamelllett a felvezetőkkel beszélgethet, mely már magában is egy mentálhigiénés foglalkozás. A beszélgetés nem csak a kutyáról szólhat, de a kutyán keresztül indulhat el.

Általános célok:

- egyes résztvevők zárkózottságának, elszigetelődésének csökkentése,
- pozitív kapcsolat kialakítása kutya és a foglalkozásokon résztvevők között,
- a feladatokban való részvétel igényének erősítése a kutya részvételével,
- kapcsolatteremtés képességének fejlesztése a kutyával, emberekkel (társakkal és idegen személyekkel egyaránt) – szociális képességek fejlesztése,
- a kutyák viselkedésének megértése, emberi viselkedéssel való összehasonlítása,
- egyes résztvevők állattal kapcsolatos félelmeik és ellenérzéseik csökkentése,
- érzelmi beleérző képesség, empátia, mások érzelmeinek változására való figyelés,
- kommunikáció,
- az állat jelenlétében fellépő vagy más okokra visszavezethető stressz csökkentése.

Törekszünk arra, hogy a közösen eltöltött idő minden esetben hasznos és kellemes legyen mindenki számára. A feladatok megoldásán keresztül minél több sikerélményben legyen részük, örömük a játékban. Fontos, hogy a kutyával való kapcsolat során ismereteket szerezzenek a kutya viselkedéséről, életmódjáról, gondozásáról.

2. AAT (animal assisted therapy) Állat Asszisztált Terápia

Állat-asszisztált terápia, mely során már *kitűzött célok* szerint szervezik a foglalkozásokat és a fejlődést nyomon követik.

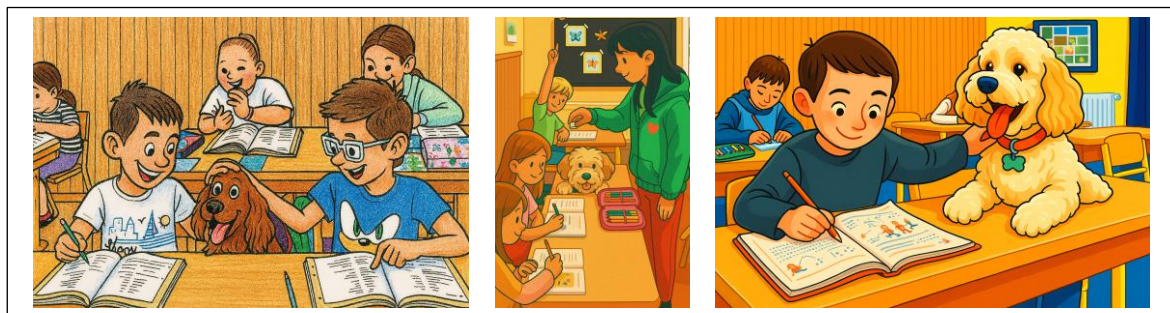
Konkrét terápia, a rehabilitáció és a fejlesztés érdekében, mely során meghatározásra kerül a konkrét célcsoport, a fejlesztendő terület, a fejlesztési cél és a terápiás keretek. A kutya, mint motivációs társ, kommunikációs katalizátor van jelen. Meghatározóak az adott célcsoport sajátosságai, képességei és az intézmény adta lehetőségek is.

Célok – a teljesség igénye nélkül:

- A megelőzés (prevenció), a gyógyítás (korrekció), a képességfejlesztés, a nevelés, valamint az életminőség javítása.
- A fogyatékosságból eredő hátrányok csökkentése, kompenzációja.
- Pszichés funkciók / érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás/ fejlesztése.
- Motoros funkciók fejlesztése: nagy mozgások, finommozgások koordinációja, helytelen mozgások korrekciója, adekvát mozgások kialakítása, tartási hibák csökkentése, egyensúlyérzék, ütem -, ritmusérzék fejlesztése.
- Az érzelmi-, akarat-élet, a viselkedés, a magatartás, a cselekvés pozitív irányú befolyásolása.
- Önállóságra való nevelés.
- A célcsoport életkorának megfelelő fegyelem, kitartás céltudatosság, felelősségérzet, a kötelességtudat kialakítása.

3. AAE (animal assisted education) Állat Asszisztált Oktatás

Az **állat asszisztált pedagógiában** mind az óvodai-, mind az iskolai órákba rendszeresen bevonható a négylábú, s ezzel nem csak élményszerűen sajátítják el a gyerekek az ismereteket, de mód nyílik a környezetvédelemre, állatvédelemre, felelős állattartásra, a segítő kutyák munkájának megismertetése révén a „másság” elfogadására nevelésre is. A rendszeres kutyás órák során lehetőség van az SNI gyermekek felzárkóztatására egy olyan módszerrel, amivel a feltétel nélküli elfogadást, az egymás iránti tolerancia-, az irányító szerep gyakorlását és a kutya megkülönböztetés nélküli szeretetét használhatjuk fel. A kutyával való közös tanulás, a képességfejlesztő közös játék alkalmas az osztályközösség formálására, fejleszti és erősíti az integrációt.

A kutyás foglalkozások fő ereje

„A játékmotívumot, amely fontos az emberi természetben, a művelődés érdekében kell mozgósítani. Az oktatásnak szoros kapcsolatban kell lennie azzal, amit a gyermek szeret csinálni, amire kíváncsi.” (Hall, 1881)

A kutyás terápia motiváló ereje:

- *kutya*: A gyermekek többsége vonzódik az állatokhoz. Szeretnék őket megfogni, irányítani, megismerni. A kíváncsiságuk megfelelő és tudatos irányításával a kutya segítséget ad a kitűzött feladatok végrehajtásában.
- *játék*: A kutyás foglalkozások játékos keretek között zajlanak és a játék örömforrás.
- *mozgás*: Az ingerszükséglet része a mozgásszükséglet.
- *ismeretek*: A gyermekeknek van előzetes ismeretük a kutyáról, ezért könnyen összekapcsolják belső értelmezéseikkel, valamint az ismert részbe beépíthetünk egyre több új elemet.
- *feladatok*: A gyermekek képességeihez igazodó közepes szintű feladatok adása, melyen keresztül a feladat is sikerélményt okoz a gyermeknek.

A kutyával való foglalkozás spontán hatásai

- Ismeretek bővítése
- A stressz enyhítése
- Társra találás
- Empátiás készségek fejlesztése
- Biztonság érzete
- Irányító szerep gyakorlása

A kutya részvétele a foglalkozásokon

A kutya legnagyobb szerepe a motiváció, a kutya jelenlétével próbáljuk a gyermekeket ösztönözni a feladatmegoldásra.

- A kutya és a gyermek együtt vagy külön-külön végrehajtható feladatokat megoldva vesznek részt a foglalkozásokon.
- A kutyával a gyermek „csak” játszik, miközben a tanórákon kiadott feladatokhoz hasonló feladatokat old meg, így a feladat helyzet nem okoz stresszt számára.
- A kutyával tehát nem csak motiváljuk a gyereket, hanem enyhítjük a gyermekben a feladathelyzetben kialakuló szorongást, amely már önmagában is nehezítheti a jó teljesítményt.
- A kutyás foglalkozásnak nincsenek veszteségei. A foglalkozások alatt a kutyával foglalkozunk, aki még annak is leül vagy lefekszik és azt is szereti, aki az adott feladatban nem nyertesként került ki.
- A kutya részvétele történhet passzívan és aktívan.

A feladatok típusai

Gondozással kapcsolatos feladatok:

- A foglalkozások során lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek gondozzák is a kutyát (fésülés, víz és étel adása...stb.)

Képességfejlesztő feladatok:

- A gyermek szükségleteinek megfelelően kiválasztott feladatokkal különböző területeket fejlesztünk (vizuális észlelés, emlékezet, figyelem... stb.)

Nagymozgás fejlesztése:

- Alapmozgások kialakítása
- Tartás javítása
- Egyensúlyfejlesztés
- Testséma fejlesztés
- Térérzékelés fejlesztése

Finommotorika fejlesztése:

- A kéz és az ujjak mozgékonyságának fokozása
- Kézmozgások célirányos kialakítás
- Az ujjak tapintásérzékének fokozása
- Szem-kéz koordináció kialakítása
- Látás-tapintás-mozgásérzet együttes szabályozása
- Dominancia kialakításának segítése

Kommunikációs feladatok:

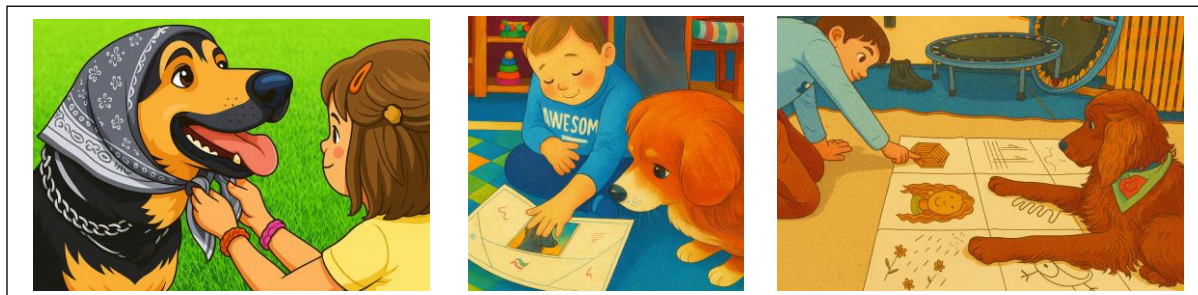
- ❖ Hallási figyelem fejlesztése
- ❖ Szókincsbővítés
- ❖ A beszédmegértés fejlesztése és a beszédre késztetés
- ❖ A beszéd alaki és tartalmi fejlesztése
- ❖ A beszéd érthetőségének, ritmusának, hanglejtésének fejlesztése
- ❖ Nonverbális jelrendszerek elsajátítása, kommunikációra alkalmas funkciók elsajátítása, egyéni segédeszközök alkalmazása

Viselkedési normákat fejlesztő feladatok:

- Tolerancia, empátia
- Egymás és a környezet, állatvilág tisztelete
- A másság kezelése
- Etikus magatartás, viselkedési normák, modellek
- Jó és rossz, helyes és helytelen, értékes és értéktelen, igaz és hamis közötti különbség észlelése
- Türelem a társakhoz

Önismertetet adó feladatok:

- Önfegyelem kialakítása
- Siker utáni vágy, de a kudarc elviselése is
- Társadalomba való beilleszkedés, harmónia önmagukkal és másokkal

Mi is az a ROF óra?

A kézikönyv segítségével csoportokra lebontva az

- óvodáskorú gyermek (tipikus és atipikus fejlődésű),
- általános iskolai gyermek (tipikus és atipikus fejlődésű),
- középiskolai korú gyermekek, fiatal felnőttek

sajátosságait ismerhetjük meg és azt, hogy a fent felsorolt tevékenység típusok hogyan valósulhatnak meg a leghatékonyabban. Rendkívül fontos a segítő kutya felvezetőjeként tisztában lenni az adott célcsoport sajátosságaival, hiszen a hatékony munka alappillére a team munka. A team tagjai a jelenlévő gyermek vagy fiatal felnőtt, a pedagógus, a felvezető és természetesen a kutya. A fejlesztési cél csak abban az esetben valósulhat meg, amennyiben a team minden tagja tisztában van kompetencia határaival, de kellő mélységben tisztában van a másik fél munkájával is.

A kutyával asszisztált foglalkozások legfontosabb jellemzője a rugalmasság, melynek köszönhetően külső szemmel úgy tűnhet, mintha kevésbé megtervezett foglalkozásokról lenne szó, azonban a kézikönyv elolvasása után, reményeink szerint, láthatóvá válik, milyen fontos háttérmunkálatokra is szükség van annak érdekében, hogy a szakmaiság és a tudatosság minden körülmények között jelen legyen és segítse a célok elérését.

Kézikönyvünk tartalmaz egy rövidítést, melynek tisztázása és pontosítása már a könyv olvasásának legelején rendkívül fontos.

A **ROF** óra fogalom, az alapítványunk által használatos rövidítés, mely a „**R**endkívüli **O**sztály**F**őnöki óra” meghatározást jelenti.

A ROF órákat egy gyermek közösség első alkalommal való látogatásakor alkalmazzuk, melynek fő témája a felelős állattartásra való nevelés és a segítő kutyák munkásságának megismerése, megismertetése.

A foglalkozások keretein belül igyekszünk minél több olyan eszközt megismertetni a gyerekekkel, melyek nélkülözhetetlenek a kutyatartás során. Ilyen például az oltási könyv, mellyel együtt jár az oltási program, de ide tartozik a kutyakefe, esőkabát, kutyasampon, mely az ápoláshoz szükséges, valamint a nyakörv, póráz, jutalomfalattartó, jutalomfalat és természetesen a kaki felszedésére alkalmas zacskó is része a tudatos kutyatartásnak.

Az eszközök mellett beszélgetünk az ivartalanításról, az örökbefogadásról és a tudatos tenyésztő kiválasztásáról, nagyobbaknál megismertetjük a fiatalokat a szaporító fogalmával és hogy hogyan ismerhetik fel, mely rendkívül fontos szelete a felelős állattartásnak. Mindemellett az arra fogékony csoportokat megismertetjük a kutyakommunikáció alapjaival, a különböző fajtákra jellemző tulajdonságokkal, elindítva őket a tudatos fajtaválasztás, vagy éppen az örökbefogadás útján.

A célcsoporttól, életkoruktól függően, kiegészül a segítő kutyák munkásságának megismertetésével, akár demonstrációs eszközökkel is.

Alapítványunk célja, hogy a felelős állattartást már egészen gyermekkortól kezdve megismertesse a jövő állattartóival, illetve egyúttal megmutassa a csoport pedagógusainak, szakembereinek, hogy milyen lehetőségek rejlenek a kutyával asszisztált foglalkozásokban. Emellett olyan szemléletformáló előadásokat is tartunk, mely elősegíti az elfogadást, valamint az empátia és a tolerancia kialakulását.

Végezetül fontosnak találjuk kiemelni, hogy könyvünk nem egy tudományos értekezés, bár minden állításunkat igyekeztünk szakirodalmi háttérrel alátámasztani, ez az írás sokkal inkább egy gyakorlatias kézikönyv arról, hogyan és miképpen valósítható meg a leghatékonyabban a kutyával asszisztált munka egy adott célcsoportban.

Célcsoportok életkora szerinti csoportosítás

Az óvodáskor

Az óvodáskor sajátosságai

Az óvodáskorú gyermek életét jellemzően és döntően az érzelmek határozzák meg, amelyek minden megnyilvánulását, cselekedetét befolyásolják. Mondhatjuk érzelem vezéreltek ebben az egyébként is nagyon meghatározó életkori szakaszban. Leginkább arra tud figyelni és emlékezni a 3–6 éves korú gyermek, ami az érdeklődését felkelti, érzelmileg közel áll hozzá. Mivel érzelmei befolyásolják, így vagy a nagyon pozitív, vagy a nagyon negatív érzelmi töltetű események, dolgok maradnak meg az emlékezetében tartósan. Ebben az életkorban jellegzetes sajátossága a gyermeknek az önkéntelen figyelem és az emlékezés. Tevékenységeiben a motiválásnak, motiváltságnak kiemelkedően fontos szerepe van.

Az óvodáskorú gyermek főtevékenysége a játék, ami szabadon választott, minden külső hatástól mentes, s amely által megismeri környezetét, kipróbálja önmagát, társas kapcsolatokat létesít, alkalmazkodik.

A játék komplex hatással bír. Örömforrás, feszültségoldó, személyiségfejlesztő tevékenység, amely szoros kapcsolatban áll a tanulási tevékenységekkel is.

Az óvodáskorú gyermek fejlődésének mérföldkövei

A 3–6–(7) éves korú gyermek nyelvi, szociális, motorikus és kreatív készségeiben jelentős fejlődés mutatható ki, akárcsak a kognitív képességeinek fejlődésében.

A *nyelvi, kommunikációs* fejlődésben az óvodáskor végére jellemző a szókincs nagymértékű bővülése. Mondatokban, folyamatosan beszél, élményeit megosztja, érzelmeit verbálisan kifejezi, élettani beszédhibái gyakorlatilag korrigálódnak.

Az óvodáskorban az *énidentitás és szociális készségek* jelentős fejlődésen mennek át. A gyermek igényli az önállóságot, a döntési lehetőséget. Érzelmait már verbálisan is képes kifejezni, mire az óvodáskor végére ér.

Barátságokat alakít ki, képessé válik az együttműködésre, igényévé válnak a kortárs kapcsolatok kb. 5–6 éves korára.

Az óvodáskorú gyermek *motorikus készségei* hihetetlen fejlődésen mennek keresztül ebben az időszakban. Finommozgására jellemző, hogy képessé válik apró, precíz mozdulatokra, úgymint a ceruzafogás, rajzolás, írás, ollóhasználat. Nagymozgására az összerendezettség, kitartás lesz a jellemző. Térben és síkban is jól tájékozódik, testtudata, lateralitása kialakul. A mozgásos

tevékenységekben kitartó, szívesen és sokat mozog. Kibontakozik kreativitása, amely gyakorlatilag minden tevékenységében megnyilvánul.

A kognitív, vagy más szóval megismerő funkciók is jelentős és pozitív változást mutatnak az óvodáskor végére. A figyelem, az érzékelés és észlelés, az emlékezet, valamint a gondolkodás a játékban, a játék által, mondhatni, egymással párhuzamosan, de nem egyenlő ütemben fejlődnek, és egymásra is hatással vannak. A kognitív képességek fejlettsége befolyásolja a tanulási képesség hatékonyságát, ami hatással lesz a gyermek iskolai előmenetelére.

Az óvodás gyermekre az önkéntelen figyelem a kezdeti néhány percről 25–30 percre nő. A játék és a mindennapi tevékenységek során jelentősen fejlődnek az érzékelési funkciói, úgymint a tapintás-, egyensúly-, mozgás-, látás-, hallás-, íz- és hőérzékelés.

Az óvodás gyermek fejlődésének befolyásoló tényezői, a beavatkozás lehetőségei

A fejlődést befolyásoló tényezők a *veleszületett képességek, adottságok és a környezeti hatások*, amelyek szoros kölcsönhatásban állnak, de elmondható, hogy a környezeti hatás a meghatározó. A növekedés, az érés folyamatának szabályozásában a külső tényezők között rendkívül nagy szerepe van a táplálkozásnak és a rendszeres fizikai aktivitásnak. Ezek alapján elmondható, hogy nagyon fontos azon *beavatkozási lehetőségek* feltárása, amelyek ebben a nagyon fogékony időszakban segíteni tudják az esetleges hátrányok kompenzálását, természetesen komprehenzív módon, a gyermek adott fejlettségi szintjének feltárásával, adottságainak, képességeinek, érdeklődésének figyelembevételével. Ennek dokumentálása az óvodapedagógus kötelessége, feladata, az adott intézmény dokumentációs rendszerében a törvényességnek megfelelően.

Az óvodáskorú gyermek fejlődését nyomon követő kötelező óvodai dokumentum kiterjed a szociális, érzelmi, értelmi, mozgás- és beszédfejlettségi területek mérésére, elemzésére. Az erre épülő egyéni fejlesztési tervek segítik az esetleges hátrányok leküzdését. Az eredmények ismeretében szükség lehet a gyermek további pedagógiai/pszichológiai vizsgálatára a helyileg illetékes Pedagógiai Szakszolgálatnál. A szakértői vélemény javasolja a további fejlesztés területeit, megfelelő gyógypedagógiai szakember bevonását, esetleg intézménytípus-váltás is meghatározásra kerülhet. A szakértői vélemény kétévente, rendszeresen felülvizsgálatra kerül.

Legyen bármilyen irányú is a fejlődés, esetleg a fejlődésbeli lemaradás, arról a szülőt tájékoztatni szükséges. A fejlesztésben az együttműködés és folyamatos visszacsatolások, konzultációk a gyermeket nevelő szülőkkel/nevelőszülőkkel/gyámmal nélkülözhetetlenek és kötelezőek. Nagyon fontos a felek – szülők, óvodapedagógusok – feladatainak meghatározása a hatékony fejlesztés érdekében. Ezt dokumentálni szükséges. Ezen dokumentumok a gyermek óvodából való távozásával archiválásra kerülnek.

Általánosan megfogalmazható, hogy a koragyermekkor, amely az iskolai élet megkezdését megelőző időszak, mondhatni, legfontosabb szakasza az óvodáskor. Ez, a mintegy 3 nevelési év, amely Magyarországon kötelező a gyermekek számára, meghatározó abban, hogy mint

környezeti hatás, hozzáértő szakemberek segítségével, befolyásolja a gyermek fejlődését, és alkalmassá tegye őt az iskolai életre. Ebben az időszakban az intézményi mérések alapján, a csoportban egyébként is történő egyéni, mikrocsoportos, vagy esetenként frontális fejlesztéseken túl, szükség esetén intézményi vagy utazó szakemberek segíthetik a gyermek fejlesztését, amennyiben a szakvéleményt elkészítő szakemberek szerint a gyermek „integrálható”.

Határvonal a tipikus és az atipikus fejlődésű óvodáskorú gyermekek között

A fejlődés valamennyi területén (testi, lelki, érzelmi-szociális, kognitív stb.) létezik egy olyan zóna, amely az adott életkorban a gyermekekre a leginkább jellemző. Ezek a zónák adott életkorra vonatkoznak, s ha a vizsgált gyermek ezekkel a fejlődési sajátosságokkal rendelkezik az adott korban, azt mondjuk, ő minden tekintetben egy *tipikus* x éves. Az a gyermek, aki ezektől több területen is eltér atipikus x éves.

A tipikus gyermek az óvodáskor végén megfelelő érzékelő, észlelő szervrendszerrel rendelkezik. Képes fogalmi gondolkodásra, figyelme szándékos, érthető, kifejező a beszéde, rövid és hosszútávú memóriája megbízható, térben, időben orientált, feladattudata, feladattartása kialakult.

Az állatasszisztált foglalkozások létjogosultsága az óvodáskorú gyermekek körében

„Egyre több szakember gondolja úgy, hogy az állatok hasznos segítői (lehetnek) gyermekeinknek, a pedagógusnak, a pedagógiának. Egyre többen gondoljuk úgy, hogy az óvoda, az iskola többek között azzal lehet kellemesebb gyermekeink számára, ha életközeli, természetközeli helyzeteket, környezetet tud teremteni. Meglátásunk szerint egy társállat, jelentős módon befolyásolhatja a pedagógia világát. A környezetünkhöz szoktatott állatok eredményesen járulhatnak hozzá az óvoda, az iskola világának kellemesebbé tételéhez. Legközelebbi állat-társaink a ló és a kutya – másutt a delfin, a majmok olyan praktikus ismeretekkel is rendelkeznek az emberek világáról, amelyek támogatónak hat(hat)nak. Ugyanakkor – pusztán jelenlétükkel – más társállatok is jelentős, protektív ágenssé válhatnak a pedagógiai folyamatokban.” (Gyermekevelési folyóirat 2017. 5. évf. 2.sz. <http://gyermeknevelés.elte.hu>)

A fenti kutatási idézetből és a saját tapasztalatokból kiindulva valóban elmondható, hogy óvodai viszonylatban is jelentős hatással bír az állatok jelenléte, bevonása az óvodáskorú gyermek életébe.

Önmagában az állatok jelenlétének is óriási hatása van a gyermekekre. Ezen hatások háromféleképpen nyilvánulnak meg, úgymint fizikai, emocionális és szociális hatások.

A 3–6–(7) éves gyermekek számára az életkori sajátosságukból eredően nagyon fontos a testi érintés, a tárgyak kézzelfoghatósága, ezért is jelentősek az állatokkal való fizikai kapcsolatok. Azzal, hogy megérintik, megsimogatják esetleg magukhoz ölelik a kutyát, csökken a

pulzusszámuk, a stressz-szintjük, érezhetően nyugalmi állapotba kerülnek a gyermekek. Szorongás helyett megjelenik a mosoly és a vágy a mozdulatok (simogatás, ölelés stb.) ismétlésére, hisz az örömforrás a számukra.

Mivel a kutya képes az emberi érzelmeket felismerni, és annak megfelelően viselkedni, a gyerekek szívesen veszik a közeledését. Legtöbbször csak a pusztá jelenlétükkel, testi közelségükkel képesek oldani a gyermek szorongását, mintegy elterelve a figyelmüket a szorongás forrásáról. Az óvodás gyermekek általában szívesen beszélnek a kutyához, spontán módon kifejezik érzelmeiket, amely nagyban hozzájárul a pszichés jóllétükhöz. A szorongáscsökkentő hatás látható, szinte kézzel fogható. Az egyébként verbálisan nehezen kommunikáló óvodás gyermek a kutyához szívesen beszél, hozzábújva, átölelve. Kezdetben suttogva, majd egyre hangosabban, akár utasítások adására is képessé válik. Ez a fejlődési irány az önbizalom, önértékelés erősödésével előbb-utóbb az emberi környezetéhez való viszonyában is megnyilvánul.

Mivel az állatokkal való együttműködés lényegesen kockázatmentesebb, mint más emberrel való kapcsolat, a kutya hatására nyitottabbá válnak a gyermekek, nő a biztonságérzetük, ami ebben az életszakaszban rendkívül fontos a fejlesztések megszervezése vonatkozásában is. Könnyebben tudják elfogadni a kutyához való érzelmi kötődés következtében a szabályokat, elvárásokat, kapcsolódó feladatokat, amelyek kezdetben az állattal való együttműködésre irányulnak, de később ezek jól adaptálhatók a gyermeki társas kapcsolatokra is. Azáltal, hogy a csoporttal együtt élnek át kutyás élményeket, erősödik a csoportkohézió, a társakkal könnyebbé válik a kommunikáció, az együttműködés. Az élmények későbbi felelevenítése, verbális megosztása pozitív hatással van a beszédfejlődésre, a kognitív képességek fejlődésére.

A kutyával/terápiás állattal végzett tevékenységek során fejlődik a gyermek motoros koordinációja is, ami azonban a nagymozgásokon túl, hatással van pl. a szem-kéz koordinációra, a finommotorikára, a kognitív képességeinek alakulására is.

Az óvodai állatasszisztált foglalkozások felépítése

Az óvodai állatasszisztált foglalkozások felosztása lényegében nem tér el az általános felosztástól. A *Bevezetés/rituálé*, *Főrészt*, *Játék* és *Befejezés* ugyanúgy megvalósul az óvodában is, csak esetleg a jelentőségük más ebben az életszakaszban, illetve a megszervezésük igényel nagyobb körültekintést az óvodapedagógustól és a felvezetőtől.

Az óvodáskorú gyermek számára rendkívül fontos az érzelmi biztonság megteremtése. Ezért különösen fontos az állatasszisztált foglalkozás előkészítése, a foglalkozás keretének, menetének megtervezése.

Kezdetben különösen fontos és lényeges, hogy a *Bevezetés/rituálé* alkalmazkodjon a gyermekek érzelmi állapotához. Egy egyébként állatoktól tartó csoportban, vagy ahol nem volt a gyermekeknek előzetesen semmilyen tapasztalatuk állatokkal, a pedagógus a foglalkozás elején egy biztonságos távolságban történő rituáléra kell, hogy törekedjen. Nagyon fontos a bizalom kiépítése. Itt még nem szükséges a testi kontaktus lehetőségének felajánlása, elég, ha a kutya bejön és körbe megy a felvezetővel a gyermekektől biztonságos távolságban. Kerülendő még a „köszönés-ugatással”, nehogy épp ez váltson ki félelmet valamelyik gyermekből. Ha majd később egy-egy játék indításakor már alkalmazható az ugatás, hisz a játék hevében nincs olyan markáns hatása, akkor így is történhet a gyermekek üdvözlése, akár érkezéskor, akár távozáskor. Ha a kutya nyugodtan a felvezető mellett körbe megy, láthatóan a felvezetőre koncentrálva, kialakul a gyermekekben a bizalom, és érzik-látják, hogy a kutya csak azt és akkor teszi, amikor azt a felvezető kéri tőle. Természetesen fokozatosan és egyéni igényekhez igazítottan megjelenhet körbevezetéskor pl. a simogatás lehetőségének felajánlása, majd esetleg a jutalomadás, vagy a trükk-kérés jutalomadással. Ebben a korosztályban nagyon fontos az állandóság és a fokozatosság. Ez itt a rituálénál különösen fontos. Az óvodás gyermekek – különösen a 3–4 évesek vagy a speciális igényűek – nagyon szeretik és igénylik a tevékenységekben a kiszámíthatóságot, hisz ez jelenti számukra a biztonságot. Csak kis lépésekkel érdemes és szabad változtatni. Ez az óvodapedagógustól nagyon alapos csoport- és gyermekismeretet igényel, a felvezetőtől pedig nagy odafigyelést.

A *Főrészt* és a *Játék* óvodáskorban talán szerencsésebb, ha egy egységet alkot, hisz úgyis a játék, játékosság hatja át a foglalkozást. Inkább a pedagógus számára fontos, hogy tudja, mit miért, milyen cél és feladat érdekében tervez. A gyermek felé egy mondattal elég jelezni, hogy még egy jó kis játékra is sor kerül, de az az ideális, ha az szervesen kapcsolódik a főrészhez. A jelzés azért lehet fontos, hogy a gyermek ebből tudhatja, hogy lassan vége a foglalkozásnak, el kell búcsúzni a kutyustól. Ebben az életkorban ennek is nagy jelentősége van érzelmi vonatkozásban. A búcsúzást a szeretett lénytől meg kell élnie a gyermeknek, mint ahogy az esetleg szorongó gyermek is tudhatja, hogy meddig tart a foglalkozás.

A *Bevezetés* és a *Befejezés* adja a foglalkozás keretét. Nagyon fontos, hogy a gyermek pozitívan élje meg az elválást. Legyen választási lehetősége, pl. a testi kontaktus (simogatás, átbújás, ölelés) és jutalomfalat adás vagy csak egy távoli intés, elköszönés közül. Választhasson, hogy előbb vagy később szeretne elbúcsúzni. Pszichésen nagyon fontos, hogy jól élje meg ezt a

helyzetet is. Ez a további sikeres foglalkozások záloga a gyermek, a pedagógus és a felvezető szempontjából is.

Az óvodai ROF foglalkozások felépítésének jellemzői

Az óvodáskorú gyermekek életében az állatvédelem, felelős állattartás, segítőkutyák munkájának megismertetése területén a szemléletformálás csakúgy, mint minden más területen, játékosan, játékokon keresztül tud hatékonyan megvalósulni. Már eleve a foglalkozások időtartamának is alkalmazkodni kell ebben az esetben is a gyermekek életkori sajátosságaihoz. A néhány perces foglalkozásoktól elindulva tudunk eljutni a 35–40 percesekig. Ez, bár inkább korosztálytól függ, hisz a kiscsoportos gyermek figyelme max. 5–10 percig köthető le, míg a nagycsoportosoké érettségüknél fogva akár 35–40 percig is, de a foglalkozások bevezetésére is igaz lehet. Folyamatosan és körültekintően, a fokozatosság elvének betartásával kell törekedni az aktív, tartalommal megtöltött idő növelésére.

Rendkívül fontos szerepe van a motivációnak és a rendelkezésre álló eszközök mennyiségének, minőségének, amelyek akár magukban is, cselekvésre motiválhatják a gyermekeket. Mivel a kiscsoportos gyermekekre a cselekvő-szemléletes gondolkodás a jellemző, nagyon fontos, hogy rengeteg cselekvési helyzetet teremtsünk a számukra, de annak lehetőségét is biztosítanunk kell, hogy fejlettségüknek megfelelően akár megmaradhassanak a szemlélődés szintjén.

Amennyiben kellő időt szántunk az első találkozásokra, az ismerkedésre, akár élményprogramokkal is, a kiscsoportosok nagyon fogják igényelni a simogatás, testi érintkezés lehetőségét, a kutyával való együttműködést. Ahogy a gyermek gondolkodása fejlődik, egyre inkább alkalmas lesz a szemléletes-képszerű gondolkodásra, majd pedig eljut a nyelvi gondolkodás szintjére. Ekkor már képes gondolati síkon akár következtetéseket is levonni és megfogalmazni. Megért komoly összefüggéseket pl. a felelős állattartással kapcsolatban, de képes erkölcsi következtetéseket is levonni pl. a segítőkutyák munkája vonatkozásában.

A ROF óra tervezésénél erre mindenképpen fontos és szükséges gondolni. Kb. 4–5 éves kortól lehet már, kezdetben természetesen egyszerűbb, értéktisztázó beszélgetéseket, strukturált játékokat, szituációs helyzetgyakorlatokat, interaktív foglalkozásokat tervezni. A szituációk mélységét a gyermekek mindenkori fejlettsége határozza meg.

Legyen a foglalkozás bármelyik korosztályra is tervezve, azoknak flexibilisnek kell lenni, azaz nem ragaszkodunk az általunk leírt tematikához, mindig az adott csoport ismereteihez, igényeihez, szükségleteihez kell alkalmazkodni. Ahogy mondani szokás, a pedagógus tarsolya tele kell, hogy legyen ötletekkel, variációkkal és nagyon gyorsan kell tudni változtatni.

A téma kiválasztása is legyen minden esetben a gyermekek érdeklődéséhez igazított. Amennyiben jól és kellő időben előkészítjük a foglalkozást, ezt magunk is tudjuk irányítani, befolyásolni.

Egy ROF, de bármilyen óvodai állatasszisztált foglalkozás tervezésénél, szervezésénél, az alábbi szempontokat kell szem előtt tartanunk, amely szempontok az adott intézmény teljes közösségére kell, hogy vonatkozzanak (teljes dolgozói kör, szülők):

- elfogadás, befogadás – inkluzív szemlélet az állatasszisztált módszer iránt
- a foglalkozás céljának, feladatainak meghatározása
- gyermek- és csoportismeret a pedagógus részéről (a gyermekek akár azonos életkorban is különböző módon közelítenek a kutyához, és különbözően veszik fel a kapcsolatot a kutyával)
- a kutya ismerete és biztos kezelése a felvezető részéről
- együttműködő, egymással jól kommunikáló pedagógus-terápiás felvezető páros
- a pedagógus részéről a kutya trükk-ismerete
- a felvezető pedagógiai tudásától függetlenül a foglalkozás cél- és feladatrendszerének ismerete
- megfelelő hely, tér és eszközrendszer biztosítása – a intézményi segítő kutya állandó helyének kialakítása a csoportban (passzív helyzet a kutyának)
- személyi feltételek biztosítása, kellő számú segítő személy jelenléte
- egy jó vázlat, amelyet mindkét fél „olvasni tud”
- játék, játékoság szem előtt tartása mindkét fél részéről

Bevezetés

- biztosítja az érzelmi ráhangolódást
- meghatározza a foglalkozás irányát
- Életkortól/fejlettségtől függően ez lehet pl. a kutyával akár egy körbesétálás a gyermekek előtt. Itt lehetősége van a gyermeknek önállóan dönteni, hogy szeretné-e megsimogatni a kutyust, vagy nem. Nagyon hasznos és bevált a gyakorlatban, hogy minden gyermek a bal kézfejére az óvónénijétől kap egy szívecskés nyomdanyomatot – az alapítvány logójából –, amely jelzés ebben az esetben a foglalkozás idejére az összetartozásunkat jelképezi, ugyanakkor segítheti egy-egy későbbi feladatnál az oldaliságot, pl. kutya vezetése pórázon balkézben. Praktikus és jó megoldás, ha a félősebb gyermekek mellett foglal helyet pl. a dajka vagy pedagógiai asszisztens, aki mintát ad azzal, hogy ő maga is szívesen fogadja a nyomdát, vagy megsimogatja a kutyát, esetleg csak biztatja a félős gyermeket. Ebben az életkorban különösen fontos szerepe van a szeretett felnőtt mintaadásának.
- A foglalkozás megkezdésének és a ráhangolódásnak is bevált formája lehet, hogy a kutya ugatással üdvözlí a gyermekeket. Ez azonban csoportfüggő, hogy az első alkalommal alkalmazható-e.
 - Az ugatás azon túl, hogy egy nagyon jól alkalmazható trükk a játékok során, segítheti a csoport szokásrendszerének kialakítását a köszönés vonatkozásában. Jó minta és pozitív megerősítés arra vonatkozóan, hogy érkezéskor és távozáskor illik köszönni.

- Nagyon fontos, hogy biztosítsuk vagy simogatással, vagy jutalomfalatadással, esetleg pacsikéréssel a testi kontaktus felvételének lehetőségét a gyermekeknek, természetesen megadva a döntés lehetőségét. Pszichésen ez nagyon fontos elem, hisz lehetőséget ad arra, hogy a gyermek esetleg át tudja lépni a saját korlátait, mindenféle külső ráhatás nélkül. Ezzel erősödik az önbizalma, akarateroje, fejlődik az én-képe.
- A foglalkozás első periódusában érdemes bemutatkozni röviden. Fontos, hogy tudják a gyermekek a nevünket. Ha pedig már találkoztunk előzőleg, ez jó alkalom az emlékezet fejlesztésére azzal, hogy ők mondják meg a nevünket, esetleg a kutya fajtáját, munkáját, életkorát stb. Mindezekből személyesebbé válik a helyzet, és persze fontos, hogy ismerjék meg a kutyát, kutyákat is.
 - A nevünkön túl nagyon jó feszültségoldó, ha egy-egy egyszerű trükkkel mutatkozik be a kutya, pl. pitizés, forog, ül, áll, fekszik, dob, csenget, amely mozdulatokat a gyerekek esetleg utánózhathatják is.
 - Az ül, áll, fekszik a földre, ahogy a kutyus is, vagy forog annyiszor, amennyit a dobókockán előtte a kutyus kidobott, vagy akkor, amikor a csengetést hallják. Ezek a játékos helyzetek oldják a gátlásokat, pozitív megerősítést adnak azzal, hogy a kutya végrehajtja a felvezető utasítását, fegyelmezetten viselkedik.
 - A bemutatkozás része a jövetelünk céljának megfogalmazása is. Óvodáskorban az a praktikus, ha arra irányítjuk a fókuszot, hogy játszani jöttünk, persze olyan játékokat hoztunk, amiket a kutyusokkal együtt lehet játszani. A nagyoknál természetesen megfogalmazhatjuk röviden, tényszerűen, hogy a felelős állattartásról, az állatvédelemről vagy a segítőkutyákról stb. szeretnénk ma beszélni, és ehhez sokat-sokat fogunk játszani. 5–6–7 éves korban már értik a gyermekek ezeket az általánosabb célokat is.

Főrészt és a játék

- Nagyon jól alkalmazhatók az óvodai játékok, amelyeknek létrehozuk a „kutyás változatát”.
 - A felelős állattartás vonatkozásában a „Mi van a takaró alatt?” játék a kutyatartás eszközeivel tökéletesen jól alkalmazható.

Fokozatok természetesen kellenek. Ebben az esetben pl.

- kisebbeknek először megmutatjuk az eszközöket, pl. úgy, hogy a kutya hozza őket oda, és ők is kiválasztják rövid idő múlva azokat az asztalról (rövidtávú memória fejlesztése)
- a nagyobbaknál már lehet, hogy elégséges, ha az asztalon rápillantanak letakarás előtt a tárgyakra, majd a letakarás után a takaró alatt megfognak egy tárgyat, és megnevezik vagy megmondják, mire való
- a legnagyobbak már minden előzetes vizualizálás nélkül csak a tapintásos észlelésükre hagyatkozva keresik és nevezik meg a tárgyakat
 - Nagyon szeretik a gyermekek a *Szerencsekerék* mintájára működő kereket, amit vagy a kutya vagy ők maguk forgathatnak meg, és az kapcsolódhat a rajta

elhelyezett képekhez, pl. a segítőkutyákhoz, a felelős állattartáshoz, esetleg a trükk véletlenszerű kéréséhez is.

- A gyermekeket felvillanyozzák az izgalmas, titokzatos helyzetek. Erre a célra praktikusak a kutya-oldalzsákok, amikbe a feladathoz igazított képek helyezhetők el. Pl. párkotáshoz minden gyermek húz egy-egy kutyás képet, és azzal kerülnek párba, akinél a náluk lévő kutya képe látható.
- Azon túl, hogy itt találkozhatnak az utódvállalással, neveléssel, ennek a felelősségével, erről néhány gondolatban itt beszélhetünk is, egy jó játékot is előkészítettünk, amit párosan kell játszani, pl. „A vak kutyus és a gazdija”, amikor is felváltva vezetik egymást, mint a vakvezető kutyus a gazdiját, amely játékban az éppen vezetett gyermek szemvédőt kap. Ebben az életkorban ez igazán érzékenyítő hatású játék lehet.
- Zárásként, mintegy feloldásként a párok egy nagy közös *Játék* részesei lehetnek, ha kaput tartanak egymás mögött, és az alagúton átbújik a kutyus úgy, hogy valaki átvezeti.
- Természetesen fontos, hogy senki ne maradjon ki egyik helyzetből sem. Még egy sikertelen eszköz megnevezésnél is legyen jutalom. Ha a jól válaszoló gyermek pl. kérhet egy trükköt a kutyától, a nem jól válaszoló, de vállalkozó gyermeknek is legyen jutalom. Jutalom lehet, ha úgy megy a helyére, hogy pl. átbújik a kutya alatt, vagy átlépi a fekvő kutyus, esetleg megsimogatja, de választhat is ezekből.

Minden esetben nagyon fontos, hogy hívjuk fel a gyermekek figyelmét a foglalkozás végének közeledéséhez, hogy amikor a befejezéshez érünk, senkiben ne maradjon rossz érzés, hogy nem játszhatta ki magát, nem vehetett részt aktívan a kutyás tevékenységekben.

Befejezés

- Lehet csak egy elkészítés ugatással, integetéssel a kutya részéről, de idő függvényében simogatás, esetleg átbújás a kutyus alatt, mintegy jelképezve a visszatérést az ovis életbe.

A ROF-os foglalkozások felépítésénél is nagyon fontos az óvodapedagógussal való előzetes egyeztetés. Tudnunk kell, hogy mi várható el a gyermekektől, mi jellemzi a csoportot, mennyire aktívak, van-e sajátos nevelési igényű gyermek a csoportban, aki mellé esetleg szükséges a dajka vagy pedagógiai asszisztens bevonása. Vannak-e a témához kapcsolódó előzetes ismereteik a gyermekeknek, s ha igen, milyen mélységben. Meg kell beszélnünk, hogy hol fontos az óvodapedagógus hathatós közreműködése a csoport vagy egyes gyermekek ismeretében. Tudnunk kell, milyen eszközök állnak rendelkezésre a csoportban, mi az, amiről nekünk kell gondoskodnunk. Fontos, hogy előzetesen szerezz be az óvodapedagógus a szülők hozzájárulását, esetleges nyilatkozatot, ha a gyermek szőrállergiás. Az érdeklődő szülőknek meg kell adni a jelenlét lehetőségét, amellyel akár maguk is új ismeretekhez juthatnak, akár a gyermekük aktív részvételében tudnak segíteni, de az esetleges kutyás foglalkozásoktól való indokolatlan félelmük is oldható.

A felvezető és az intézményi segítő kutya kompetenciái

A felvezető kompetenciái

A felvezetőnek, legyen akár pedagógus, akár nem szakmabeli, az alábbi kompetenciákkal mindenképp rendelkeznie kell:

- kutyájával vizsgát tett, érvényes vizsgával rendelkezik
- saját kutyájának ismerete
- érdeklődés az adott korosztály életkori sajátosságai iránt (pl. ONOAP tanulmányozása)
- pedagógiai érzékenység, affinitás
- gyermekszeretet
- tolerancia
- rugalmasság
- együttműködőképesség
- türelem
- pontosság, megbízhatóság
- önképzési hajlandóság
- terápiás kutyájának folyamatos képzése, tudásának szinten tartása, új trükkök, helyzetek tanítása

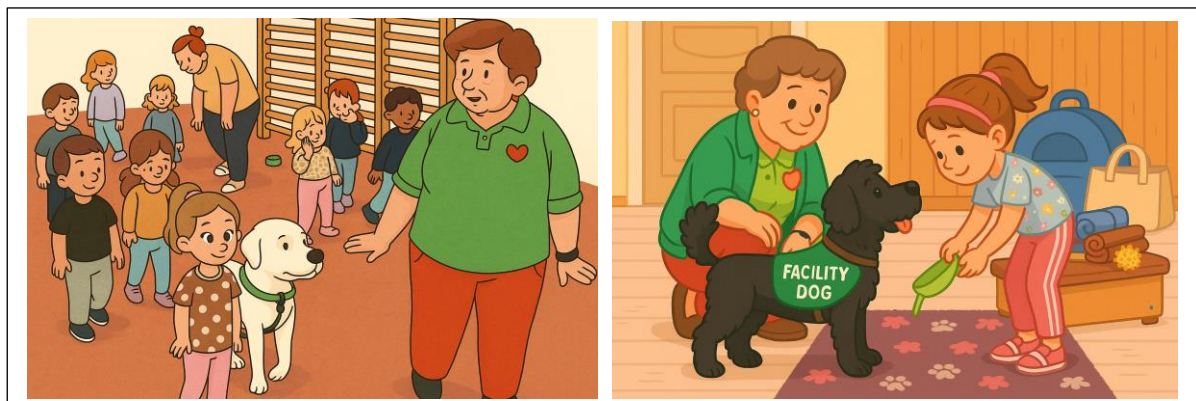
Az intézményi segítő kutya kompetenciái

- vizsgázott, felvezetőjével együtt a kiképző szervezet által kiadott igazolvánnyal rendelkezik
- barátságos, ember- és gyermekszerető
- együttműködő, tanulékony
- szeret foglalkozásokon részt venni
- trükkismerete gazdag
- bár barátságos, nyitott, mégis óvatos a kicsi gyerekek között
- ha szükséges engedelmesen, türelmesen várakozik

Az állatasszisztált, szemléletformáló – ROF – foglalkozások hozzáadott pedagógiai értéke

- Jobb közérzet ◀ társállat jelenléte
- Motiváltság ◀ sikerélmény
- Ismeretmegosztás ◀ különleges, pozitív érzelmi állapot
- Készségek fejlődése ◀ nemcsak információ átadásra van szükség, hanem tanuláshoz szükséges készségekre is
- Kommunikációs készség fejlődése ◀ a kutyás játékokban fontos az egyértelmű, jól érthető kommunikáció
- Személyiségfejlődés ◀ a kutyával való együttműködés fejleszti az önismeretet, szükségletek késleltetését, kitartást, önfegyelmet, önkontrollt, elfogadást stb.
- Csoportkohézió erősödése ◀ „közös ügy” egymás és a kutya tisztelete, partneri kommunikáció, az egymás segítése, támogatása csoportnormává válhat

Az atipikus fejlődésű, óvodás korú gyermek

Az atipikusan fejlődő gyermekek jellemzői

Az **atipikus** szó jelentése, hogy a gyermek fejlődése eltér a tipikus, normális fejlődéstől, azaz amikor egy gyerek nem a korához képest megszokott módon viselkedik, képességei a normál tartományon kívül esnek. Ez az eltérés akár negatív, akár pozitív irányban is bekövetkezhet, például a tanulási készségek két atipikus véglete a tanulási zavar és a kiemelkedő tehetség. Az atipikus szó tehát önmagában nem feltétlenül jelent hátrányt vagy hiányosságot, csupán annyit, hogy a gyerek eltér a tipikustól.

A tipikustól való eltérést több további fogalomrendszerbe sorolhatjuk, melyek befolyásolják a velük való munka megtervezését és kivitelezését.

Sajátos nevelési igényű az a gyermek, tanuló, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd. (A közoktatásról szóló 1993. évi LXXVI. törvény)

- mozgássérült
- hallássérült
- látássérült
- beszéd fogyatékos
- tanulásban akadályozott (IQ: 70-50)
- értelmileg akadályozott (IQ: 50-30)
- halmozottan sérült
- autizmussal élő

A tanulási folyamatban tartósan, súlyosan akadályozott:

- hyperkinetikus szindróma
- kóros pszichés zavar
- dyslexia, dysgraphia, dyscalculia
- mutizmus

Az értelmileg akadályozottság (intellektuális képességzavar) meghatározása

Értelmi fogyatékoság: „A központi idegrendszer fejlődését befolyásoló örökletes és/vagy környezeti hatások eredőjeként alakul ki, amelynek következtében az általános értelmi képesség az adott népesség átlagától – az első életévtől kezdve – számottevően elmarad, és amely miatt az önálló életvezetés jelentősen akadályozott.” (Czeizel E., Lányiné E. Á. és Rátai Cs. (1978))

Az értelmi fogyatékoság kifejezés helyett egyre inkább az intellektuális képességzavar megnevezést használjuk, melyen belül két csoportot különítünk el:

Értelmileg akadályozott gyermekek: ide tartoznak a közép súlyos, a súlyos és igen súlyos fokban értelmi fogyatékos gyermekek. Az értelmi akadályozottság alapvetően befolyásolja fejlődésüket, társas kapcsolataikat és tanulásukat.

A tanulásban akadályozottak csoportjába tartoznak azok a gyermekek, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okra visszavezethető gyengébb funkcióképességei, illetve a kedvezőtlen környezeti hatások folytán tartós, átfogó tanulási nehézségeket, tanulási képességzavart mutatnak." (Mesterházi, 1998, 54.)

Az autizmus spektrum zavar fogalma

A viselkedés szintjén az autizmus spektrum zavarok heterogén képet mutatnak, de a közös jellemzők egységesen mindig megjelennek a szociális interakciók, a kommunikáció és a sztereotip és receptív viselkedés és érdeklődés terén. A közös jellemzők melletti tünetek nagymértékben különböznek egymástól, ezért is nevezik spektrum zavarnak, hogy az egészen enyhe tünetektől a súlyos zavarokig bármilyen formában megjelenhet. A viselkedésben megnyilvánuló heterogenitást növeli, hogy az alapvető sérülésekből eredő társuló zavar (pl. értelmi sérülés, környezet ingereire adott szokatlan reakciók, étkezési- és alvászavarok) is befolyásolhatja a viselkedést. A spektrumban való gondolkodás a sokszor eltérő viselkedéses kép mögött mindenképpen közös deficitet is feltételez. Az autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, tehát megjelenhet az átlagos vagy átlag feletti intelligencia mellett épp úgy, mint az értelmi sérüléssel együtt járva. (<http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag>)

Értelmi fogyatékos és autista óvodás gyermekek fejlődési sajátosságai – a kutyával asszisztált foglalkozások jellegzetességei

Értelmi fogyatékos gyermekek sérülése általában már az óvodáskort megelőzően, közvetlenül születés után vagy kora gyermekkorban felismerhető. Már óvodába lépéskor több területen kifejezett elmaradás tapasztalható. Jellemző a bizonytalan nagymozgás, ügyetlen manipuláció, előfordulhatnak sztereotip mozgások. Alacsony pszichés aktivációs szint miatt nehezen motiválhatók, figyelmük könnyen elterelődik. Szobatisztaság kialakulatlan, beszédértés gyenge, sok esetben a kommunikáció súlyosan akadályozott. Sérült a figyelem, a motiváció, az emlékezet és a kitartás (32/2012.EMMI rendelet).

Értelmileg akadályozott vagy autizmus spektrum zavarral küzdő óvodás gyermekek esetében gyakori jelenség a megkésett beszédfejlődés. Így a felvezetőnek fel kell készülnie rá, hogy a feltett kérdésekre nem fog választ kapni. Emellett a beszélő gyermekeknél is gyakori, hogy kifejezőkészségük, szókincsük szegényes, megjelennek a beszédszervi rendellenességek, mint például az ajak-és száypadhasadék, állkapocs és fogrendellenesség, vastag és nem mozgékony nyelv, melyek mind gátolják a tiszta beszédet. Beszédértésük gyenge, sok esetben a kommunikáció súlyosan akadályozott. Törekedjünk a következő szempontokat figyelembe venni a foglalkozás levezetése során:

- használjunk rövid, lényegre törő szavakat, mondatokat
- elsősorban közismert szavakat alkalmazzunk
- kerüljük az elvont fogalmak használatát
- többször ismételjük el az utasításokat
- egyszerre csak egy részletet mondjunk el (pl.: „Álljunk fel és alakítsunk kört a kutya körül, egymás kezét fogva!” mondat helyett: „Álljunk fel!” „Csináljunk kört!” „Fogjuk meg egymás kezét!” „A kutyát engedjük be középre!”)

Az Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani Intézmények (EGYMI) óvodai csoportjaikban a legtöbb helyen alkalmaznak alternatív kommunikációs eszközöket. Egyeztessünk a ROF óra előtt a gyógypedagógussal, hogy milyen módszereket alkalmaznak a kommunikáció megkönnyítésére. Amennyiben használják a P.E.C.S. (Picture Exchange Communication System) vagy a képcserés kommunikációs rendszer kártyákat, fel tudunk előre készülni olyan kártyákkal, amiket a kutyás foglalkozásunk alatt is tudunk mutatni a gyerekeknek, hiszen a vizuális megerősítés ezeknek a gyerekeknek nagyon fontos. Ezeket előre beszéljük meg és közösen válasszuk ki a pedagógussal, hogy a gyerekek számára valóban segítséget nyújtson. Kérjük meg az óvoda dolgozóit, hogy amelyik napon a foglalkozást tartjuk, a kutya kártyát tegyék fel a gyerekek napirendi faljára.

Az értelmileg akadályozott gyermekek mozgásának erő- és időbeosztása is szegényességet mutat, általában csak egyféle idő, illetve erőfokokra képesek. Csak az egész rövid ideig tartó, egyszerű mozgássort tudják elsajátítani. A ritmikai és dinamikai szegényesség is nagyon gyakori.

Megfigyelhetünk mozgási perszeverációkat (értelmetlen mozdulatok ismételtetését), amelyek leépítése meglehetősen nehéz. Sokszor találkozunk az úgynevezett jakálással, ami törzs előre hátra hajtogatásában nyilvánul meg, ezt általában játék, önfeledt gyakorlataik, vagy felfokozott izgalmi állapot közben láthatjuk, de utalhat a figyelem elterelődésére, vagy fáradtságra is. Nagymozgásos feladatoknál ügyeljünk az egyszerűségekre, amíg egy tipikusan fejlődő gyermekek egyszerűen végre tudnak hajtani olyan utasításokat, hogy „guggolj le” vagy „ugorj páros lábon” addig ezek az értelmileg akadályozott óvodások számára nagyon nehéz és összerendezett mozdulatok. Mindenképpen kérjük a gyógypedagógus és az asszisztens segítségét a mozdulatok elvégzéséhez. Finommotorikájuk is gyengébb, nem biztos, hogy a jutalomfalatot úgy tudják megfogni és a kutyának adni, ahogyan azt kell.

Az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek a mozgás tekintetében is nagy különbségeket mutatnak. Vannak olyan gyermekek, akik életkoruknak megfelelően mozognak, vagy ügyesebbek bizonyos mozgásokban (pl. mászás), mint társaik. Gyakran előfordul, hogy mennyiségi és minőségi eltérést mutatnak a mozgásfejlődésben. A mennyiségi eltérés jellemzője lehet például a lassabb fejlődési tempó, a fejlődés szabálytalansága, egyenetlensége, kimaradhatnak bizonyos fázisok a mozgásfejlődésben. A minőségi eltérés lehet a gyakran előforduló izom hypotónia. Vizuálisan (pl. képkártyákkal) jelezni kell, hogy meddig tart a foglalkozás, és ott milyen gyakorlatok lesznek, hogy a gyermek egyértelműen lássa, mit kell csinálnia. Törekedni kell a verbális utasítások mellett/helyett a bemutatásra.

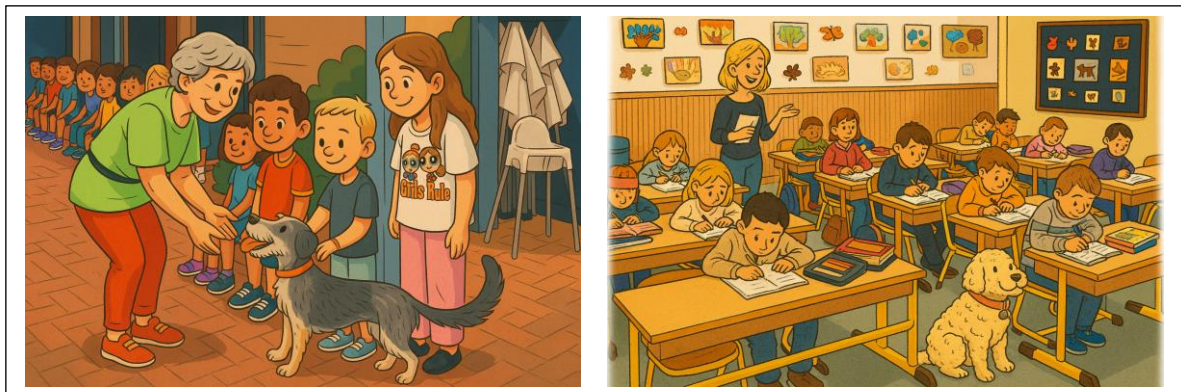
Értelmi fogyatékos gyermekek esetében az érzékelés és észlelés differenciálatlansága (pl. a tárgyak megfigyelésénél kevesebb jegyet, különbséget tudnak észrevenni, a tárgyak megnevezésén túl annak tulajdonságait, jellemzőit nem tudják felsorolni. Az életkori sajátossághoz képest a figyelmi terjedelmük is igen szűk, egyszerre többfelé nem tudják a figyelmüket megosztani. Célszerű több rövid és egyszerűbb feladattal készülni, gyakori tevékenységváltásokat alkalmazni. A rövid és hosszú távú emlékezés, a bevésés, a megőrzés és a felidézés az életkori sajátosságokhoz képest lényegesen gyengébbek.

Az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek számára gyakran nehézséget okoz a közös játéktevékenységbe való bekapcsolódás. Az alapproblémából eredő fantázia és a képzeleti tevékenység sérülése miatt az egyes játékfajtákat nem vagy csak korlátozottan képesek játszani. A gyakorló, didaktikus és konstrukciós játékok alkalmasak arra, hogy sikerélményhez juttassák az autizmus spektrum zavarral élő gyermekeket. Azonban az egyes gyermekek között nagy különbségek észlelhetők ezen a területen is. Nehézséget jelenthet a szabályjátékok elfogadása, betartása, és annak megértése, hogy a játék menete nem a saját elképzeléseik szerint halad, hanem valamilyen külső szabályhoz kell alkalmazkodni. Lényeges, hogy a szabályokat előre, pontosan rögzítsük, attól a játék közben ne térjünk el, ne módosítsuk, mivel az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek nem képesek alkalmazkodni a változáshoz, az megzavarhatja őket, elveszíthetik a biztonságérzetüket.

Autista gyermekeknél gyakran előfordul, hogy idegenkednek különböző textúrájú anyagoktól. Így könnyen lehet, hogy nem szeretnék megfogni a jutalomfalatot. Ezeknek a gyerekeknek fel szoktuk ajánlani, hogy a jutalomfalat adagoló „varázspálcát” is használhatják, aminek nagyon szívesen örülni. A pálcát ha megrázzák akkor a kutyusnak kiszóródik belőle pár jutalomfalat amit engedélyre megehet és így a gyerekek nem maradnak ki a jutalmazásból sem.

Ezeket a gyerekeket sokszor nehéz még a feladathelyzetben is bent tartani, így fel kell arra készülnie a felvezetőnek, hogy lesznek olyan óvodások akiket egyáltalán nem tud lekötni a kutyás foglalkozással. Fontos, hogy a gyermekek egyéni képességeihez mérten állítsuk össze a feladatokat. A mindennapi tapasztalattal, a mechanikus begyakorlással összefüggő ismereteikre azonban jól lehet támaszkodni. A meglévő tudásukat mindenképp érdemes előtte feltérképezni és arra építeni a foglalkozást. A társakkal való együttlét, a látott minták segítik a gyermekek spontán tanulását, a kommunikációs készség fejlődését, valamint az alkalmazkodásukat.

Követve a tipikusan fejlődő gyermekek esetén alkalmazandó ROF foglalkozás megszervezésének feltételeit, az alábbiakban felsorolásra kerül, hogy mindez hogyan valósítható meg egy atipikus fejlődésű óvodai csoportban. Hozzá kell tennünk, hogy egységes recept nem létezik, főleg az ebbe a gyermekcsoportba tartozók esetében, és minden körülmények között az adott csoport igényeihez kell alkalmazkodni. Az itt felsoroltak, csak iránymutató jellegűek.

ROF foglalkozás felépítése

Bevezetés/rituálé

- az átlagostól több idő szükséges a ráhangolódásra, a kutya jelenlétének megszokására
- nincs szükség erőltetésre, de néha a kutya passzív, türelmes jelenléte, közelsége adja meg azt a biztonságérzetet, mely elősegíti a gyerekek megnyílását
- a kutya ugatása semmiképp sem szükséges köszönésképpen, hiszen ezek a gyerekek rendkívül hangérzékenyek lehetnek
- nem várjuk el, hogy jutalomfalattal, vagy pacsival üdvözljék a kutyát, elegendő egy simogatás, akár segítséggel is (ilyen esetekben általában a pedagógus nyújt segítséget, hiszen a felvezetővel még nincs meg a kellő bizalmi kapcsolat)
- hétről-hétre szükséges a gyermekek önálló cselekedeteit figyelemmel kísérni és elősegíteni az önálló cselekvést a kutya irányába
- a felvezető szempontjából rendkívül fontos és kiemelendő a folyamatos éberség és kontroll a kutyával kapcsolatban, hiszen előfordulhat, hogy a gyermek nem szándékosan, de belemarkol a kutya szőrébe, megszorítja valamelyik testrészét, esetleg rálép. Ilyen esetekben a felvezető felelőssége, hogy ezeket az eseteket elkerülje

- a bemutatkozás része kell, hogy legyen a feladatnak, igazodva természetesen a gyermekek képességeihez. Jó alkalom a szülők nevének vagy a lakcím gyakorlására is
- a hirtelen mozdulatok, így egy-egy váratlan trükk is ijesztő lehet számukra, azonban ebben az esetben is jó módszer lehet a gátlásosság oldására. Sok esetben a gyerekek képtelenek még trükköt kérni a kutytól, ilyen esetekben az is nagyon hatékony, ha a felvezető mutatja be a trükköt. Azonban, ha valamelyik gyermek ennek láttán megtáltosodik, semmiképp se tartsuk vissza.

Fő rész és a játék

- nagy hangsúlyt kell fektetnünk a feladatok megfelelő elosztására, hiszen ezek a gyerekek fáradékonyabbak és kevesebb ideig tudnak koncentrálni
- mindig érdemes valamilyen mozgáshoz kapcsolni az adott feladatot vagy éppen azzal bemelegíteni: pl.: akadálypálya teljesítése, melynek a végén a kutya várja őket egy simogatásra. Vagy a kutya különböző mozdulatainak leutánozása: ül, áll, fekszik, körbe forog, felugrik stb. Aktívabb munkára alkalmas csoportok esetén ez megvalósítható úgy is, hogy „tánciskolába” megyünk, ahol a kutya tanítja a lépéseket, mozdulatokat, vagy páros munka esetén a „kutyaiskola” játék is megfelelő lehet, ahol a páros egyik tagja a kutyust utánozza, a másik pedig a felvezetőt. Mindig figyeljünk arra, hogy megvalósítható feladatokat mutassunk a gyerekeknek és fektessünk nagy hangsúlyt a kutya simogatására, hiszen ők egymást fogják megsimogatni.
- Legnagyobb hangsúlyt az eszközök használata kapja, úgymint fésű, melyet az egészen sérült gyermekek is tudnak használni, akár segítséggel is. A kutyával való gondoskodás szerepének kiemelésével fejleszthetjük a gyerekek empátiás készségét és kézügyességét. Rendkívül fontos a kutya itatása, etetése, melyet szintén kivitelezhetünk a csoportban, akár spontán, akár játék köntösbe öltöztetve. Jutalomfalat hordása egy kanál segítségével, ügyesebb gyerekek esetén akár akadálypálya teljesítésével is. Itatáskor a kutya lefetyelő hangjának meghallgatása, mely az auditív érzékelést stimulálja. Hasznos lehet az eszközök képeinek párosítása a jelen lévő eszközökkel, azok nevének megbeszélése. Fontos, hogy ne legyen túl sok, de túl kevés sem a felhalmozott eszköz. A képek lehetőleg egyezzenek a jelen lévő tárgyakkal. Nehezítés esetén használhatunk olyan képeket, amin másmilyen formában jelennek meg a tárgyak. Fontos a sajátélményű tapasztalás, így egy labdát, egy fésűt, egy itatót mindig hagyjunk, hogy a gyermek maga próbáljon ki és csak segítsük abban, hogy rendeltetés szerűen tudja használni.

Befejezés – elköszönés

- igyekezzünk még azelőtt befejezni a foglalkozást, hogy a gyermekek túlságosan elfáradnának
- mindenki számára biztosítsunk valami pozitív élményt a foglalkozás végére, például egy simogatással vagy egy trükkal, amivel elköszön a kutyus, a gyerekek akár meg is tapsolhatják
- előfordulhat, hogy már az első foglalkozás végére felbátorodnak a gyerekek, ilyenkor használjuk ki, de még mindig kis lépésekben haladva pl.: a jutalomfalatot tegyük a gyermek cipőjének orrára, ahonnan engedélyre megeheti a kutyus, de a spontán érintéseknek is adjunk teret és lehetőséget

A foglalkozások sikerességét nagyban befolyásolja a pedagógusok és asszisztensek jelenléte, hiszen előfordulhat, hogy olyan gyermek is van a csoportban, aki külön figyelmet igényel. A foglalkozások megszervezésekor mindig egyeztessünk a pedagógusokkal, segítőkkel és tisztázzuk, kinek mi a szerepe az adott foglalkozáson. A felvezetőnek nem feladata a gyermekek teljeskörű ismerete, ebben a pedagógushoz kell fordulnia segítségért.

A felvezető és az intézményi segítő kutya kompetenciái

A felvezető kompetenciái

A felvezetőnek, legyen akár pedagógus, akár nem szakmabeli, az alábbi kompetenciákkal mindenképp rendelkeznie kell:

- kutyájával vizsgát tett, érvényes vizsgával rendelkezik
- saját kutyájának ismerete
- érdeklődés az adott korosztály életkori sajátosságai iránt (pl. ONOAP tanulmányozása)
- pedagógiai érzékenység, affinitás
- gyermekszeretet
- tolerancia
- rugalmasság
- együttműködőképesség
- türelem
- pontosság, megbízhatóság
- önképzési hajlandóság
- terápiás kutyájának folyamatos képzése, tudásának szinten tartása, új trükkök, helyzetek tanítása

Az intézményi segítő kutya kompetenciái:

- vizsgázott, felvezetőjével együtt engedéllyel rendelkezik
- nyugodt, kiegyensúlyozott, jól kontrollálható
- szeretetteljes, de nem tolakodó, azonban, ha szükséges képes önállóan is nyitni a gyerekek felé
- viszonylag jobban tolerálja a hangos zajokat, a hirtelen, furcsa mozdulatokat
- nem kell minden durva érintést eltűrnie, a felvezető felelőssége ezek megelőzése!

Általános iskolai tanulók – alsó tagozat

Az általános iskolai alsó tagozatos gyermekek jellemzői

Az óvodai nevelés utáni következő lépcsőfok a gyermekek életében az iskolai elvárásoknak való megfelelés. Az óvodai évek, tevékenységek mindegyike tudatosan épít arra, hogy az oda járó gyermeket az iskolaérettség szintjére segítse, hiszen ma Magyarországon minden gyermek abban az évben, melyben augusztus 31. napjáig betölti a hatodik életévét, tankötelessé válik.

Visszatekintve, az iskola, mint másodlagos szocializációs színtér, a múltban ismeretet átadó funkciót töltött be. Kezdetben a képességfejlesztő funkció állt az iskola, mint intézmény központi feladatai között, ma azonban ez már egészen átalakult. A mai átlagos családkép szerint mindkét szülő dolgozó ember, ami lényegesen kevesebb időt enged a gyerekekkel való időtöltésre és ez alapvető változásokat idéz elő a gyermek fejlődésében. Ennek következtében a mai modern iskolák sokkal inkább a személyiségfejlődést, a prevenciót és a korrekciót helyezik előtérbe. A gyermekek számára a család, mint elsődleges szocializációs színtér háttérbe szorult, így az iskola feladata ezt bizonyos mértékben kompenzálni. Jól érzékelhető, hogy a személyiségfejlesztéshez egészen más eszközökre van szükség az iskolai rendszerben, ami feltételezi a pedagógusok nyitottságát és rugalmasságát.

A hatékony együttműködéshez szükséges még az is, hogy az adott gyermek megfeleljen az iskolaérettség kritériumainak. Az iskolaérettség kevésbé jelenti bizonyos képességek meglétét, sokkal inkább az adott kor és társadalom elvárásait jelzi a gyermek felé. A gyermek képes legyen az óvodából kilépve, az iskolai tanórát végig egyhelyben eltölteni, figyelmét képes legyen fókuszálni és mindemellett képes legyen a társas kapcsolatok kialakítására is. A kritériumok között megtalálható az önszabályozás, a tanulói szerephez való alkalmazkodás és a stratégia használat, melyek mindegyike a hatékony tanulás feltétele. Mindemellett szükséges bizonyos testi, biológiai és mozgásbeli feltételek megléte: 120-130 cm magasság, 20-22 kg testsúly, jó egészségi és fizikai állapot. Az érettség jelei az alakváltozás, fogváltás, laterális dominancia, vagyis a jobb-bal oldal dominancia, finommotorika ügyessége, mely az íráshoz szükséges, nagymozgások koordinált végrehajtása.

A szükséges képességek között meg kell jelennie a térérzékelésnek, térben való helyes tájékozódás, téri irányok ismerete, hiszen ez rendkívül fontos az íráshoz, olvasáshoz. Szükséges felismernie az alak, forma, nagyság különbözőségeit, szükséges a figura-háttér megkülönböztetése, hiszen ez adja az alapot a lényeges és lényegtelen információk kiszűréséhez, képes legyen felismerni az azonosságot és különbözőséget is. Szükséges a megfelelő fogalmi és problémamegoldó gondolkodás, emlékezet és figyelem megfelelő szintje, valamint a hallott beszéd értelmezése és a megfelelő beszédkészség is nélkülözhetetlen az iskola megkezdéséhez.

A pszichológiai feltételek között szerepel, hogy a gyermek képes-e a szabályok követésére, kialakult-e már a szabálytudata és képes-e közösségben együttműködni társaival.

Szükséges a megfelelő igény a teljesítményhez és legyen jó kudarcűrő és monotóniatűrő képessége is.

Összegezve a tipikus fejlődésű gyermek személyiségének számos olyan feltételnek kell megfelelnie, mely meghatározza későbbi iskolai éveit és rendkívül fontos, hogy tanulmányai során segítsük azt a gyermeket, tanulót, akinek valamely területen lemaradás tapasztalható. Ma már számos módszer létezik, amellyel segíthetjük a gyermekek fejlődését, ezek egyike a kutyával asszisztált terápia is.

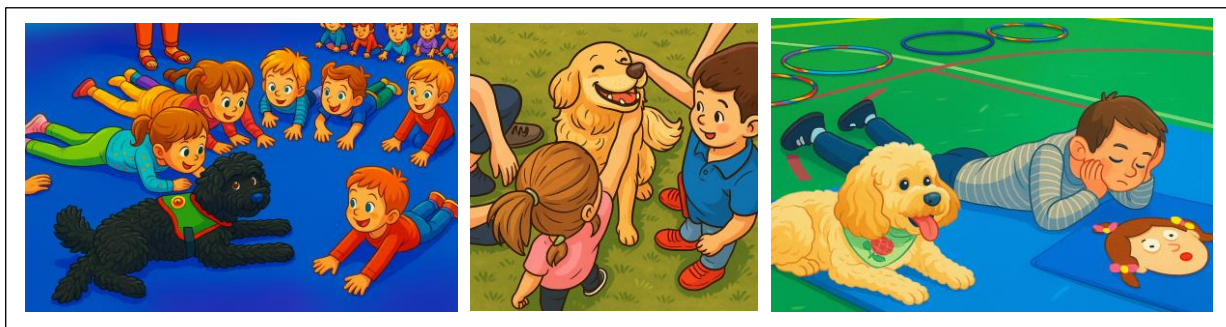
A kisiskolás korú gyermek jellemzői 6-7 éves korban

Ezek a gyermekek önkiszolgálás és a kapcsolatteremtés területén viszonylag önállóak, legfontosabb szükségleteiket önállóan ki tudják elégíteni, felveszik az előkészített ruhadarabokat, önállóan használják a fürdőszobát, képesek megfelelően étkezni, evőeszközöket használni. Képesek az alapvető társas formulák használatára, úgymint a köszönés, beszélgetés gyermektársakkal. Érdeklődnek társaik iránt, játékot kezdeményeznek és segítenek is egymásnak.

Nyelvhasználatuk területén tökéletes beszédhang hallással, beszédértéssel és beszédprodukcióval rendelkeznek. Történeteiket, elbeszéléseiket folyamatosság jellemzi. Kerek, összefüggő mondatokban mesél, melyre logikai sorrendiség is jellemző, bár gyakran hibás nyelvtani szerkezeteket használ. A szókincsük gyarapodása tovább halad, mely mellett sok mondókát, kiszámolót, körjátékot, verseket ismernek és alkalmaznak is. A mesehallgatás mellett megjelenik a mesemondás igénye is, melyről véleményt is formálnak.

A megfelelő alapokra helyezett finommotorika ebben az időszakban tovább fejlődik és megtanulnak a gyerekek írni. Megtanulják a szimbólumrendszert, mely a betűkhöz hangot rendel, ezáltal megtanulnak olvasni. A számolás készségét tovább fejlesztve kialakul a számfogalom, a mennyiségi fogalmak és a szimbólumrendszer használata. Mindemellett nyitottá válnak arra, hogy kis közösségként működjenek, kialakulnak az első komolyabb barátságok, szövetségek, melyek a gyermek egész életére hatással lesznek.

Fejlődésük során észlelhető a nyelvi fejlődésük, társas kapcsolataik, önértékelésük, önállóságuk, kudarcűrő képességük, és alapismereteik további bővítése. Ezeken a pontokon van lehetőség a beavatkozásra például a kutyás terápia segítségével.

Általános iskola alsó tagozatos foglalkozások felépítésének jellemzői

A kutyás foglalkozások ebben az esetben is három részre tagolódhat, melyet már megismerhettünk: bevezetés, fő rész és a befejezés. Azonban ennél a csoportnál már több irányba változhat a kivitelezés, annak függvényében, milyen célt szeretnének elérni.

Általánosságban véve minden foglalkozást üdvözléssel kezdünk, melynek része a kutya is. Megkérhetjük a gyereket, hogy a nevükön kívül további fontos információkat is mondjanak el a jelenlévő négy lábúnak: hol lakik, hogy hívják az anyukáját, apukáját vagy a nagymamáját, nagypapáját stb. Ebben az egységben történik meg a foglalkozás témájának meghatározása is. Amennyiben egy iskolai programról van szó, tananyag adott, legyen szó akár egy matek, irodalom, nyelvtan vagy egy testnevelés óráról ezeket az intézmény tanmenete tartalmazza. A kutya és felvezetője a megadott témakör feldolgozásában nyújt segítséget. Jelenlétével motivál, helyes feladatmegoldás esetén trükkkel jutalmaz, hibás megoldás esetén pedig nem ítélkezik, sokkal inkább biztat. A fő rész tartalmazhat csoportmunkát is, melyben szintén asszisztáló szerepet tölthet be a kutya – segítségével megtörténhet a csoportok kiosztása, az ellenőrzés és a jutalmazás is. Ezzel biztosítva, hogy a monotonitás kissé megtörjön és lehetőség legyen egy kis játékra is. A befejező részben a gyerekeknek lehetősége van egyesével is megfogalmazni az óra tanulságait, nehézségeit, a kutyának címezve, így könnyítve az ösztönös és a kommunikációt. Valamint az óravezető pedagógusnak is lehetősége van a szabadabb értékelésre a foglalkozás végén.

Általános iskola alsó tagozatos ROF foglalkozások felépítése

Amint azt már tudjuk, ROF foglalkozásaink középpontjában a felelős állattartás áll, valamint ebben az életszakaszban már beléphetnek az alapvető ismeretek az egyéb segítő kutyákkal kapcsolatban is. Ebben az életszakaszban a gyerekek rendkívül nyitottakká válnak az új ismeretekre és előítéletek nélkül képesek befogadni mindent, mely az életünk része.

Bevezetés

- a kutya és felvezetőjének köszöntése
- itt lehetőség van már az alapítvány munkájáról, a terápiás kutyák fontosságáról és létjogosultságáról is mesélni
- fontos, hogy mindez gyermeknyelven valósuljon meg, kerüljük a bonyolult összetett mondatokat és szakszavakat
- az üdvözléshez a gyerekek egyesével kijöhetnek a kutyához, pacsit kérve bemutatkozhatnak. De akár a felvezető is körbe vezetheti a kutyát. A legfontosabb, hogy minden gyermek lehetőséget kapjon a kutya érintésére
- félős gyermek esetén nem vezetjük be a padok közé a kutyát, megkérjük, hogy a gyermek jöjjön ki, ha nem szeretne nem erőltetjük

Fő rész, játék

- ismertetésre kerül a témakör, vagyis a felelős állattartás
- érdemes az előzetes ismeretek feltérképezése informatív kérdésekkel:

Kinek van otthon kutyája? Ki mit szokott vele csinálni? Etetés, itatás, játék, séta – általános szokások.

Ezekkel a kérdésekkel felmérhetjük, mennyire szükséges az elejétől kezdeni az ismeret átadást. Ha a gyerekek többségének kutyája sincs, vagy azon kívül, hogy néha megsimogatják, nincsenek bevonva a kutyával való tevékenységekbe, érdemes a legelejétől kezdeni.
- eszközök megismertetése – bemutatással, megnevezzük és körbe is adjuk – különös tekintettel például a bolha-kullancs elleni szerekre, az oltási könyvre, egy szájkosárra vagy egyéb nem hétköznapi eszközre
- ha már ügyesen felismerik az eszközöket bonyolíthatjuk a játékot: a kutya hámjára helyezett zsebekből képeket húznak a megismert eszközökről – a képek lehetnek kicsit eltérőbbek, mint az ott lévő eszközök, segítve így az általánosítást (pl.: nem zöld az itató, hanem kék). A képekhez ezután válasszák ki a megfelelő tárgyat. A kiválasztás történhet úgy, hogy az asztalon egy kupacban vannak az eszközök vagy akár letakarva tapogatással is.
- harmadik-negyedik osztályban kérhetem a főfogalmak meghatározásával, hogy soroljanak fel használati eszközöket.

Pl.: A főfogalom a kutya ápolása. Milyen eszközök jutnak eszetekbe? Kutyakefe, fésű, aljszőr kisedő, sampon, törölköző, fültisztító, manestisztító eszközök stb. Segítségül képeket vagy magukat az eszközöket ilyenkor is ki lehet pakolni, vizuális megsegítés céljából.
- Első osztálytól szükséges megtanítani a gyerekeket a helyes viselkedésre a kutya közelében. Képkártyák segítségével és a gyakorlati mintával tudjuk erősíteni a helyes viselkedést.

Pl.: Nem futunk a kutya elől. Nem ijesztjük meg a kutyát hátulról. Nem idegesítjük a kerítés mögött ugató kutyát.

Bővíthető még azzal is, hogyan viselkedjenek, ha kóbor kutyával találkoznak. Mi ilyenkor a teendő, kinek kell szólni. Biléta fogalmának, chip fogalmának ismerete.
- Nagybakknál ezen a ponton bevezethetjük a kutyakommunikációs alapismereteket is – hogyan és mivel kommunikál a kutya? Milyen jelzések utalhatnak támadásra? Mit tehet ilyenkor? Milyen jelzések utalhatnak barátságos viselkedésre, és ilyenkor mi a teendő?

Ezekben az esetekben fontos elmondani a gyerekeknek, hogy az első és legfontosabb, hogy valamilyen módon de értesítsenek egy felnőttet, akár telefon, akár kiabálás segítségével.

A barátságos megközelítés felismerhető:

- a kutya hátra simuló fülekkel közeledik
- teste laza
- farkát laposan vagy vízszint magasságban szélesen csóválja
- játékosan ugrál, meghajol, odavisz valamit

Ebben az esetben a gyermek a következőt teheti:

- értesít egy felnőttet
- megnézi visel-e a kutya mondjuk bilétát, ha lát rajta telefonszámot megadja egy felnőttnek
- a további balesetek elkerülése érdekében megpróbálja ott tartani a kutyát simogatással – etetgetni nem érdemes, nehogy rosszul reagáljon rá a kutya és akár véletlenül is, de fájdalmat okozzon a gyermeknek.
- a felnőtt érkezéséig nyugodt és higgadt marad

A kutya támadó vagy bizonytalan jelzései felismerhetőek:

- ha a kutya kihúzott, merev testtel áll és szuggerál
- vagy éppen laposan, szinte kúszva, lassan közelít
- füle, farka mereven előre felé tekint
- hátán borzolja a szőrt
- a szája csukva, vagy éppen ugatva, futva közelít

A helyes viselkedés ilyen esetekben:

- nyugodt, higgadt mozgás
- semmi provokáló viselkedés pl.: futás
- átsétál az út túloldalára, minél távolabb a kutyától
- szemével már keres olyan kerítést vagy fát, amire már esetleg fel tud mászni

Ezekről a jelzésekről nem elegendő beszélni, szükséges vizuális megsegítéssel is hozzájárulni az ismeret rögzítéséhez. A barátságos kutya jelzéseit testközelből ismerhetik meg a gyerekek, hiszen a jelen lévő kutya megtestesíti mindezt. Az ellentétéről érdemes képeket, akár videó felvételeket bemutatni, melyek rövidek és semmiképp sem mutatják az esetleges támadásokat. A felvételek célja a megelőző jelzések megismertetése. Ne okozunk traumatikus élményt a gyerekeknek.

- További szituációs gyakorlatokkal megismertethetjük a gyerekeket az állatorvoshoz való járás fontosságáról is.

Pl.: A gyerekek közül választunk egy állatorvost és egy asszisztenst. A jelen lévő kutya mellé pedig egy gazdát. Tisztázzuk, mire van szükség – évente oltás, féregtelenítés, ehhez pedig az oltási könyvre.

Ennél a résznél lehetőségünk van az ivartalanítás fontosságáról is beszélni, valamint az örökbefogadásról és a nem kívánt szaporulatokról is.

- Mindezek mellett, az adott csoport nyitottságától függően, beszélhetünk az egyéb segítő kutyák kapcsán, embertársaink esetleges fogyatékoságairól is és arról, hogy ilyen esetekben mennyit segíthet egy négy lábú.
 - kisebbeknek sajátélményű tapasztalások segítségével (csukd be a szemed – be is köthetjük egy kendővel - és tapogatással keresd meg a kutyát. Hallgatózzunk, mennyi mindent hallunk, képzeljük el, hogy mindez megszűnik. Tegyük hátra a kezünket, képzeljük el, hogyan vennénk így le a cipőnket.
 - nagyobbaknak szemléltető képekkel, rövid videókkal bemutatgatjuk, hogyan is dolgozik egy segítő kutya
 - mindkét esetben a jelen lévő intézményi segítő kutyával, vagy egy aktívan dolgozó/képzés alatt álló egyéb típusú segítő kutyával bemutatgatóak, hogyan veszi fel a kutya az elejtett porázt, hogyan segít levenni a cipőt, hogyan jelzi a hangokat vagy éppen hogyan segít a közlekedésben.

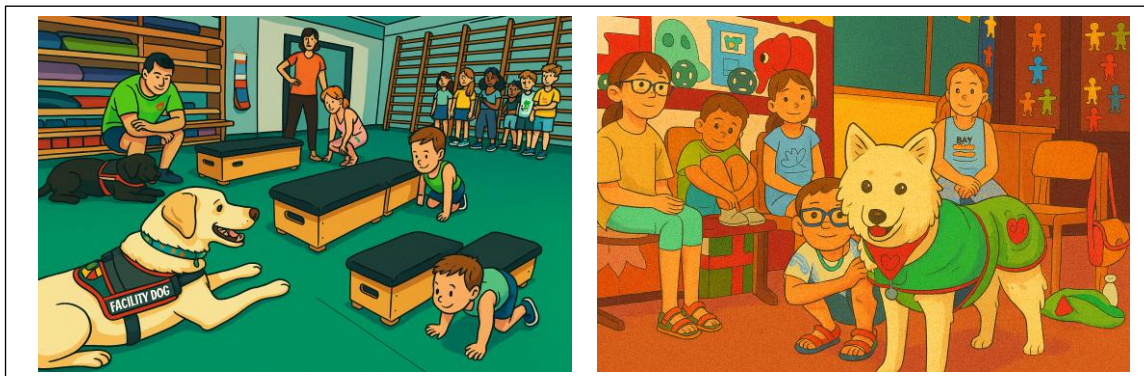
Bármiről is legyen szó, figyeljük a gyerekek visszajelzéseit és alkalmazkodjunk hozzájuk. Ha látjuk, hogy érdeklődőek, kérdeznek, aktívak, bátran mutassuk meg, amit csak lehet és beszéljünk a témákról. Ne felejtünk el kérdezni, hiszen csak így tudhatjuk meg, mi jár a fejükben. Ha viszont azt látjuk, hogy zavart arccal, értetlenül állnak a dolgok előtt, esetleg nem szívesen nézik meg a képeket, vesznek részt a feladatokban, akkor ne erőltessük, ne okozunk rossz élményt. Bátran váltsunk stratégiát és vegyünk elő egy játékot, mellyel oldhatjuk a kialakult feszültséget. Egy-egy játékos feladattal, trükk kéréssel bármikor törjük meg a foglalkozás síkját. Például öt helyesen válaszoló gyermek felállhat egymás mögé alagutat formálva, ami alatt át szalad a kutya. Fontos mozzanatok ezek, hiszen ezzel tudjuk fenntartani a kutya jelenlétének jótékony hatását.

Befejezés – elköszönés

- A végén minden gyermek számára adjunk lehetőséget ismét testi kontaktusba kerülni a kutyával. Hagyjuk, hogy egyesével mindenki megsimogathassa a kutyát és elköszönhessen tőle
 - lehetőségünk van ilyenkor megkérni őket, hogy mondják a kutyának a foglalkozás melyik része volt számukra a legérdekesebb
 - mondják el, hogyan érezték magukat
 - mi volt esetleg újdonság számukra
 - volt-e olyan, ami nem annyira tetszett
 - lehetőségük van további jókívánságokat mondani a kutyának
- Az elköszönés módja lehet egy egyszerű simogatás, amihez a kutya körbesétál a gyerekek előtt
- Elköszönhetünk egy mondókéval (Mit csinál a kis kezem...?)
- Kisebb csoportokban a kutya körül, hogy egyszerre többen is megsimogathassák

Kiemelendő, hogy a fent felsoroltak nem egy foglalkozáson megvalósítandó tervek összessége, hiszen a 45 perces tanóra nem elegendő ennyi mindenre. Érdemes igazodva az adott csoporthoz előre meghatározni, mely témakörrel szeretnénk mélyebben foglalkozni. Lehetséges mindegyiket egy-egy rövid ideig érinteni, de előfordulhat, hogy egy adott témát választunk ki, mely a vezérfonala lesz foglalkozásunknak.

A felvezető és az intézményi segítő kutya kompetenciái

A felvezető kompetenciái

A felvezetőnek, legyen akár pedagógus, akár nem szakmabeli, az alábbi kompetenciákkal mindenképp rendelkeznie kell:

- kutyájával vizsgát tett, érvényes vizsgával rendelkezik
- saját kutyájának ismerete
- pedagógiai érzékenység, affinitás
- gyermekszeretet
- rugalmasság, nyelvi rugalmasság
- együttműködőképesség
- pontosság, megbízhatóság
- önképzési hajlandóság
- terápiás kutyájának folyamatos képzése, tudásának szinten tartása, új trükkök, helyzetek tanítása
- alapvető ismeretek a kutyakommunikációról
- alapvető ismeretek a segítő kutyákról
- alapvető ismeretek az egyes fogyatékosági típusokról és azok jellemzőiről

Az intézményi segítő kutya kompetenciái:

- vizsgázott, felvezetőjével együtt engedéllyel rendelkezik
- nyugodt, kiegyensúlyozott, jól kontrollálható
- szeretetteljes, de nem tolakodó, azonban, ha szükséges képes önállóan is nyitni a gyerekek felé
- képes legyen bizonyos segítő kutya feladatok bemutatására – nem csak a felvezetővel
- mozgásos feladatokban aktív, de kontrollált résztvevő
- a vezényszóra ugatás itt a leghasznosabb, de nem kötelező elem
- hasonlóképpen az apportírozás – rendkívül hasznos lehet, de nem létszükséglet
- az ezzel a korosztállyal dolgozó kutyának kell a legrugalmasabbnak lennie, hiszen itt találkozhat a legsokszínűbb foglalkozás megvalósításokkal

Általános iskolai tanulók – felső tagozat

Az általános iskola felső tagozatos gyermekeinek jellemzői

Amit az alsó tagozaton elkezdett az oktatási rendszerünk, az folytatódik az ötödik osztály kezdetével is, azonban a fiatalok fejlődésében bekövetkezik egy fontos mérföldkő, mely befolyással van egész további életére. Ez pedig nem más, mint a serdülőkor. A felnőttkorhoz vezető úton a tudomány három elkülöníthető szakaszt állapít meg: praepubertás (kiskamasz, 11-13 év), pubertás (kamasz, 14-18 év) és az ifjúkor vagy fiatal felnőttkor (18-21 év). Ezek a szakaszok természetesen csak hozzávetőleges időszakok, egyénenként változó kinek, melyik szakasz meddig tart.

A korszak legfontosabb jellemzői

Ebben az időszakban a gyerekek számára lassanként átalakul a kapcsolatuk az őket felnevelő családdal, elindul az úgynevezett lázadás időszaka. Ennek a lényege, az addig szülők által megteremtett, mutatott normák elleni ellenállás, melynek oka az identitás megkeresése, stabilizálása. A fiatal ebben az időszakban egy krízis helyzetben megy keresztül, ahol joggal érezheti magát reményvesztettnek, kétségbeesettnek és magányosnak, hiszen minden, amiben eddig hitt, megrendülni látszik. Továbbá ránehezedik a pályaválasztás, az út keresés elvárásának súlya, melyről azt gondolja, ha rosszul dönt, egész életét befolyásolhatja. Bár nehéz és kilátástalannak tűnő folyamat ez, mégis szerves része a személyiségfejlődésének. A serdülőkor végére a fiatal felnőtt számára kialakul egy egészséges kapcsolat a családdal, átalakulnak a baráti kapcsolatok, kialakul a szexualitás, az önértékelés és az énkép, mindezzel felnőtt a felelősségteljes további élethez.

Érezhető, hogy a fentebb megfogalmazott jellemzők egy ideális fejlődést festenek le, azonban a valóságban semmi sem ilyen egyszerű. Ez a korszak, az összes fejlődési nehézségével, az egyik legérzékenyebb időszaka életünknek. Akár a család, akár a fiatal szempontjából, akár környezete szempontjából figyeljük, összehangolt és tudatos lépésekre van szükség ebben az időszakban is. Erre az időszakra tekinthetünk úgy, hogy akár jelentkezik probléma, akár nem, a fiataloknak szüksége van a lelki megsegítésre.

A kutyás terápia létjogosultsága

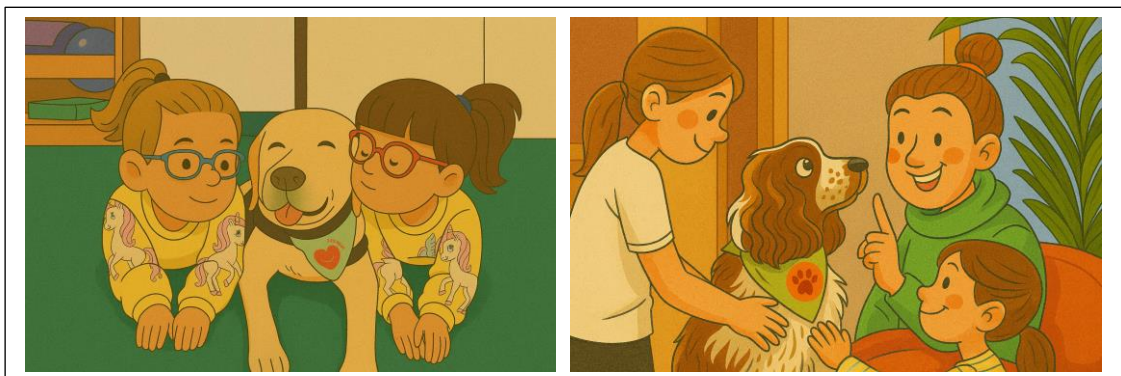
Tekintsünk vissza könyvünk azon pontjára, ahol meghatározzuk, milyen alapvető pozitív hatása van a kutya jelenlétének egy csoportban. Önbizalom, önértékelés, magabiztosság, önállóság fejlődése spontán, feladathelyzet, teljesítménykényszer nélkül. Végig tekintve az ember fejlődési folyamatán, talán ezen a ponton nincs is szükség magyarázni, hogy miért is van létjogosultsága a kutyás terápiának ebben az életszakaszban is. A fiatalokra jellemző általános feszültség, a belső vívódás vagy szorongás, akár érzelmek kifejezésének nehézségei mind olyan terület, ahol egy társállat jelenléte jelentősen befolyásolhatja a fejlődés kimenetelét.

Az általános iskolai felső tagozatos kutyás foglalkozások felépítése

Ha ebben a korcsoportban szeretnénk tevékenykedni, figyelembe kell vennünk néhány könnyítő és talán nehezítő körülményt is. Könnyebbség lehet, hogy ebbe a korosztályba tartozó fiatalok nyitottak és rengeteg előzetes információval rendelkeznek, melyek lehetővé teszik az összetett információk átadását. Nehézség, hogy bár ő magáról már azt gondolja, hogy félig, de lehet teljesen, felnőtt már, mégis gyerekként szükséges kezelni. Ez okozhat némi feszültséget a foglalkozások közben is, ezért ügyeljünk a megfelelő fogalmazásmódra, hagyjuk őket próbálkozni, de ha szükséges segítsük a feladat végrehajtásában. A bennük rejlő rengeteg gátlás és szorongás hatással lehet az órai teljesítményére, így igyekezzünk ezeken enyhíteni, minél inkább a kutyára helyezni a fókuszot, hogy érzékelje a gyerek, nincs, aki elítélné, kinevetné vagy bírálná tevékenységében. A megfelelő bizalmi és partneri légkör segít a foglalkozás sikeres lebonyolításában.

Felépítésében hasonló az eddigiekhez, azonban az átadni kívánt tudásanyag egyre nehezebb. Intézményi keretek között továbbra is követi a meghatározott tanmenetet. Az egészen összetett tanórai foglalkozások mellett, lehetőséget kell biztosítanunk a spontán kapcsolatteremtésre, a pillanat megélésére is. Előfordulhat, hogy a kutya szerepe a kommunikációs katalizátor, elősegíti a fiatalok megnyílását és kezdeményezhetünk beszélgetést valamilyen, a korosztályt érintő érzékeny témákról – mint például a drogfogyasztás, evészavarok, magányosság stb. A kutya jelenléte tehát széles skálán alkalmazható.

Általános iskola felső tagozatos ROF foglalkozások felépítése

Felső tagozaton nagyon hasonlóan épülnek fel a foglalkozások, mint alsón, így nem érezzük szükségesnek, hogy még egyszer részleteibe menően leírjuk, inkább csak az apró különbségekre szeretnénk fókuszálni.

Bevezetés

- A bemutatkozás során lehetőségünk van mélyebben beszélni arról, hogy
 - hogyan válik egy kutyából terápiás vagy egyéb segítő kutya
 - hogyan válik valakiből intézményi segítő kutya felvezető
 - milyen egészségügyi feltételeknek kell megfelelniük
 - milyen célcsoportokkal dolgozunk
 - miben rejlik a módszer hatékonysága
- Szükséges a kezdeti féltékenységet, szorongást oldani, ezért érdemes mesélni a jelenlévő kutyáról és kérdéseket feltenni a jelenlévő csoportnak a kutyákról – ezzel az előzetes ismereteket is feltérképezhetjük
- Fontos tudnunk, hogy minél idősebbek a gyerekek, annál kevésbé szeretnek szerepelni – néhány kivétellel. Így ne várjuk az önként jelentkezőket, hanem előzzük meg az ezzel járó kínos pillanatokat. Kérjük meg jelen lévő kutyánkat, hogy „válasszon ki valakit”. Ezt megoldhatjuk úgy is, hogy leültetjük valaki elé (érdemes ilyenkor csak kézjelet használni, ami kevésbé feltűnő, így tényleg olyan mintha a kutya választott volna), vagy akár küldjük ki a kutyát a gyerekek közé, és nézzük meg, kinél áll meg néhány pillanatnál több időre és mondjuk ki, hogy őt választotta.
- Kérdezzünk sokat a segítő kutyákról, a sérült embertársainkról, ezzel felmérhetjük, milyen irányba indulhatunk el a továbbiakban, mennyire befogadó a jelenlévő csoport

Fő rész

- Ebben a korcsoportban már komolyabb hangsúlyt fektethetünk a szemlélet formálásra.
 - képek segítségével mutassuk meg, milyen fogyatékosági típusok vannak
 - hol jelennek meg a segítő kutyák
 - milyen módon tud segíteni egy kutya
 - óvatosan térjünk ki a depresszió és szorongás témakörére, ugyanis előfordulhat, hogy néhány fiatal magára ismerhet mindeközben
 - élő demonstráció segítségével, akár sajátélményű tapasztalással segítsük a pozitív élmény kialakulását – jól kiképzett segítő kutyával ő maga is megtapasztalhatja, hogyan hajtja végre a feladatokat a kutya. Ha van lehetőségünk felkérhetünk egy segítő kutyát alkalmazó személyt is a részvételre, aki még közelebb hozza őket egymáshoz.

- Lehetőségünk van a kutyakommunikációról mélyebben beszélni, képek, videó elemzések segítségével
- Mélyebben betekinthetünk a menhelyek életébe, az örökbefogadás fontosságáról és a szaporítás veszélyeiről. Emeljük ki az ivartalanítás fontosságát és szükségességét
- Pályaválasztás előtt mutassuk meg számukra a segítő szakmát, mint választható utat vagy akár a kutyakiképzés lehetőségeit
- Ezek a témakörök megvalósítása csak a felvezető kreativitásától függ
 - vihetünk különböző videó felvételeket, kis csoportokban végezhetünk elemzést, a helyes válaszadók vagy jól dolgozók csoportos trükköt (ugró akadályt vagy alagutat) kaphatnak jutalmul.
 - végezhetünk csoportosítást a kutyák jelzéseiről, mely kép tartozik a pozitív és melyik a negatív jelzések közé
 - vigyünk ismeretterjesztő rövid szöveget az örökbefogadás fontosságáról, melyet szintén kiscsoportokban tudnak feldolgozni. Készítsenek róla gondolattérképet, melyet bemutatnak az osztálynak, a kutya természetesen szerves része az ellenőrzésnek, ha helyesen dolgoztak ugatással jelzi és pacsival jutalmaz.

Ismét fontos kiemelni, hogy a témát mindig az adott csoport állapota, ismeretei határozza meg, melyhez szükséges igazodnunk akár menetközben is. Vegyük figyelembe a jelenlévők érzékenységét vagy éppen motiváltságát. Ne féljünk bevetni egy-egy gyors kutyás játékot, amivel oldhatjuk a gyerekek viselkedését.

Befejezés – elköszönés

- adjunk lehetőséget a gyerekek számára, hogy egyénileg megnyilvánulhassanak, kizárólag a kutyának mondják el, hogyan érezték magukat mit tanultak stb.
- Adhatunk kis lapokat, melyekre név nélkül felírhatják élményeiket, gondolataikat, kívánságaikat, amit a kutya hámján lévő zsebbe betehetnek – a felvezető pedig ígéri, hogy otthon felolvassa négylábú társának.
- Valamint fontos még arra is odafigyelnünk, hogy sokszor a foglalkozás lezárása után lépnek oda a fiatalok egy-egy kérdés erejéig. Figyeljünk erre is, adjunk nekik lehetőséget, hogy megfogalmazzák gondolataikat anélkül, hogy más hallaná. Sokszor csak arra van szükségük, hogy meghallgassa őket valaki, de ha igazán izgalmas foglalkozást tartottunk nekik, akár egy gondolatszikra is felpattanhatott a fejében, ami kapcsolatos lehet az otthon tartott kutyájukkal, a jövőbeni terveivel vagy bármi, amiben megerősítésre vagy tanácsra van szüksége.

A felvezető és az intézményi segítő kutya kompetenciái

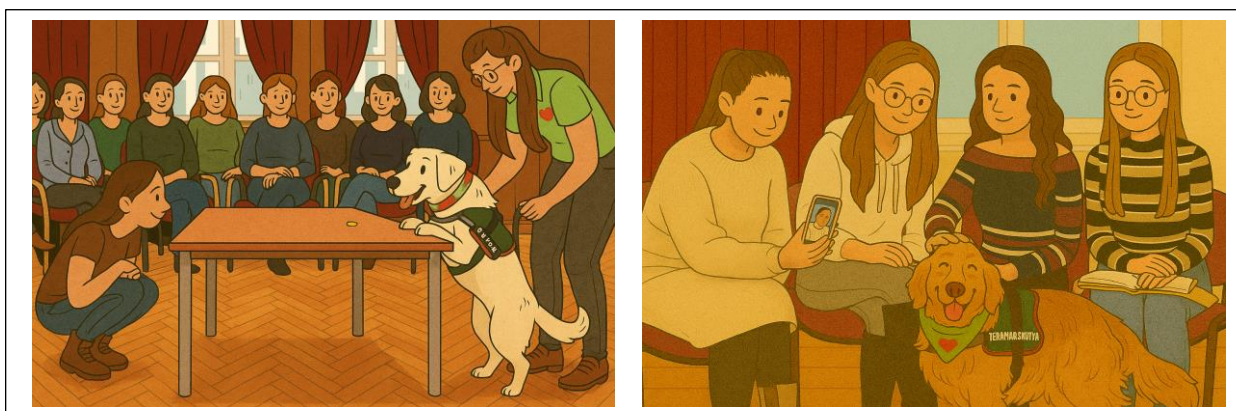
A felvezető kompetenciái

A felvezetőnek, legyen akár pedagógus, akár nem szakmabeli, az alábbi kompetenciákkal mindenképp rendelkeznie kell:

- kutyájával vizsgát tett, érvényes vizsgával rendelkezik
- saját kutyájának ismerete
- pedagógiai érzékenység, affinitás
- rugalmasság, humorérzék
- együttműködőképesség
- kiegyensúlyozottság, kiszámíthatóság
- terápiás kutyájának folyamatos képzése, tudásának szinten tartása, új trükkök, helyzetek tanítása
- alapvető ismeretek a kutyakommunikációról
- alapvető ismeretek a segítő kutyákról
- alapvető ismeretek az egyes fogyatékosági típusokról és azok jellemzőiről

Az intézményi segítő kutya kompetenciái:

- vizsgázott, felvezetőjével együtt engedéllyel rendelkezik
- nyugodt, kiegyensúlyozott, jól kontrollálható
- szeretetteljes, de nem tolakodó, azonban, ha szükséges képes önállóan is nyitni a gyerekek felé
- képes legyen bizonyos segítő kutya feladatok bemutatására – nem csak a felvezetővel
- mozgásos feladatokban aktív, de kontrollált résztvevő
- a vezényszóra ugatás itt a leghasznosabb, de nem kötelező elem
- hasonlóképpen az apportírozás – rendkívül hasznos lehet, de nem létszükséglet
- az ezzel a korosztállyal dolgozó kutyának kell a legrugalmasabbnak lennie, hiszen itt találkozhat a legsokszínűbb foglalkozás megvalósításokkal
- gyakoribb a passzív szerep, így szükséges, hogy ezt is jól tolerálja a kutya

Atipikusan fejlődő gyermek az általános iskolában

Az atipikusan fejlődő általános iskolás gyermekek jellemzői

Kézikönyvünkben megismerhettük az óvodás korú gyermekek atipikus fejlődésénél, hogy milyen típusokkal találkozhatunk munkánk során. Erről részletesebben ott tud olvasni a kedves olvasó.

A kézikönyv ezen szakaszában nem érezzük szükségét, hogy külön csoportban mutassuk be az alsó és felső tagozatos atipikusan fejlődő gyerekeket. Ettől függetlenül részletesen és áttekinthetően igyekszünk összefoglalni az erre a csoportra legjellemzőbb pontokat.

Azzal már tisztában vagyunk, hogy az atipikusan fejlődő gyermekek általában sajátos nevelési igényű (röviden SNI) tanulók körébe tartoznak, melynek nagyon pontos törvényi meghatározása is ismert. Ezeknek a gyerekeknek lehetőségük van integrált formában többségi általános iskolában tanulniuk vagy szegregált formában, úgynevezett egységes gyógypedagógiai intézményekben (röviden EGYMI). Amennyiben többségi általános iskolában találkozunk SNI gyerekekkel, tudnunk kell, hogy jelenlétük nagyon komoly törvényi és intézményi szabályozásnak felel meg. Többet segítséget és figyelmet igényelnek, mely számunkra, felvezetők számára egy fontos jelzés értékkel rendelkezik, hiszen a kutya jelenlétével, mi már könnyedén biztosíthatjuk számukra ezt. Érdemes ilyenkor figyelmet fordítani az adott tanulóra, de nem túl tolatkodóan fordulni felé, illetve arra is oda kell figyelnünk, hogy a túlzott figyelem ne okozzon ellenszenvet társaiban.

Amennyiben szegregált intézményben van lehetőségünk foglalkozni SNI gyerekekkel, akkor érdemes a következőkre figyelmet fordítani. Az EGYMI osztályok felépítésének jellemzője, hogy általában külön osztályba járnak a tanulásban akadályozott és a közép súlyos értelmi fogyatékos gyermekek, de itt is előfordulhat integráció, vagyis a jól funkcionáló közép súlyos értelmi fogyatékos, némi többlet megsegítéssel ugyan, de sikeresen teljesíthet egy tanulásban akadályozottakból álló osztályban. A súlyosan értelmi fogyatékos gyermekek egy további csoportba tartoznak, ahol külön erre a feladatra felkészített szakemberek felügyelete mellett zajlik szakszerű fejlesztésük. Az EGYMI gyerekeknek ugyanúgy van lehetőségük az óvodai ellátás után nyolcosztályos iskolába járni, mely után tanulmányaikat folytathatnak szakiskolai vagy készségfejlesztő szakiskolai ellátásban. Mint minden oktatási intézménynek, úgy az EGYMI-knek is a célja, hogy a tanulók felnőtt korukra képesek legyenek az életük önálló vezetésére és képesek legyenek elhelyezkedni a munka világában.

Ma Magyarországon az állami szerveződések mellett további egyházi vagy alapítványi fenntartású intézmények is működnek, ahol más formában, de SNI gyerekek oktatása zajlik. Ez azonban, számunkra kutyás felvezetőknek, a munkánk megvalósítása szempontjából nem releváns.

A korcsoport általános jellemzői

Az SNI gyerekekre általánosságban elmondható, hogy a fennálló szervi vagy biológiai elváltozás mellett komoly problémák jelentkeznek a családi, szociokulturális háttérben is. Sokuk sok gyermekes család sokadik szülöttje, fiatal anyukák gyermekei, akiknek nincs megfelelő szülői támogatottságuk, de legrosszabb esetben ezek a gyerekek, nem is szüleiknél nevelkednek, hanem nagyszülőknél, gyámnál vagy éppen állami gondozásban. Mostanra talán már minden olvasó számára egyértelművé vált, milyen fontos és érzékeny időszak a gyermek fejlődése során az óvodáskor mellett, a kisiskolás és a serdülőkor is. Az SNI gyerekek folyamatos veszélyeztetettségnek vannak kitéve azért, hogy nincs egy stabil szülő/nagyszülői háttérük, valamint nem megfelelő az előttük álló követendő példa, ami mind hatással van személyiségük fejlődésére.

Személyiségük legfontosabb jellemzői:

- önértékelési problémák
- súlyos kompenzálás – általában szélsőséges viselkedésmintázatokkal
- hiperaktivitás és figyelemzavar
- sérült énkép
- tanult tehetetlenség
- motivátlanság a tanulás irányába
- sérült szociális képességek és készségek – képtelen a tartós emberi kapcsolatok kialakítására
- torz világgép a valóságról
- gyenge felelősségérzet - háritás
- súlyosabb esetben önellátási problémák

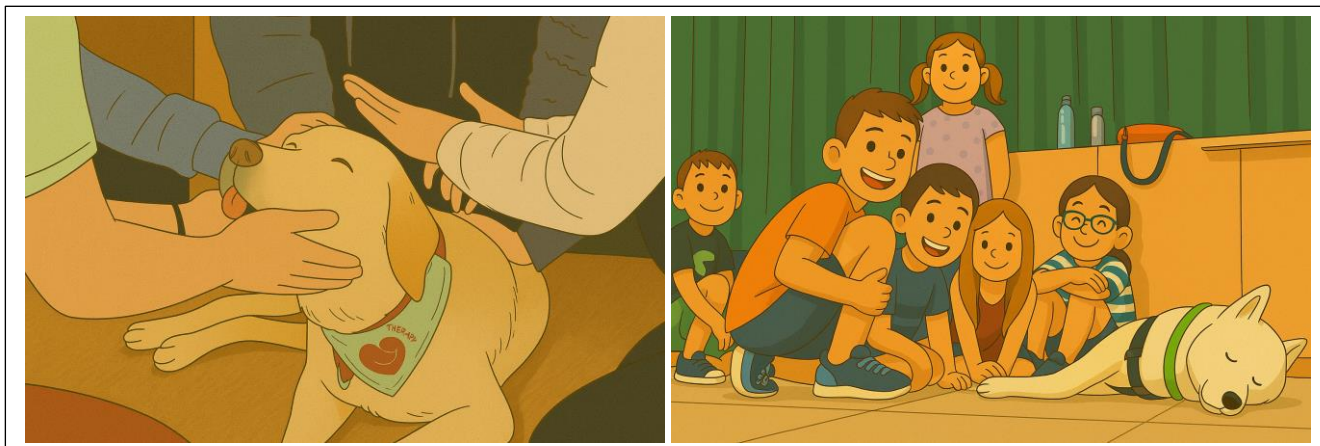
A kutyás terápia létjogosultsága

Egészen egyértelmű, hogy ebben a korcsoportban is létjogosultsága van a kutya jelenlétének és szakszerű alkalmazásának, hiszen számos beavatkozási pontunk van. Elsődleges célunk mindig a személyiség hatékony fejlesztése kell, hogy legyen és csak másodlagos a lexikális tudás elsajátításának segítése. A kutya segítségével alsós osztályokban lehetőségünk van preventív módon megelőzni a helytelen énkép rögzülését vagy kialakulását, lehetőségünk van javítani az önértékelést és felkelteni a motivációt is. Számos lehetőségünk van, azonban kiemelő, hogy ezzel a csoporttal való együttműködés egy sarkalatos pontja a rendszeresség. A többségi általános iskolák tanulói viszonylag könnyen alkalmazkodnak a változásokhoz, valamint jól érzékelik az idő múlását is. A SNI gyerekeknél nincs olyan nagy jelentősége annak, ha későbbi időpontban szeretnénk jutalmazni például a kutya érkezésével a gyerekeket. Számukra az azonnali visszacsatolás és megerősítés a legmeghatározóbb, így ha kialakul egy heti rendszeresség, sokkal könnyebben lehet hatást gyakorolni rájuk. Legideálisabb esetben heti egyszer érdemes foglalkozást szervezni, maximum kéthetente, így érhető el a hatékony fejlődés.

Felső korosztályoknál is hasonlóképpen tudunk beavatkozni azzal a különbséggel, hogy itt már nem a megelőzés, hanem a kialakult problémák hatékony kezelése a fő cél. Idősebb korosztályoknál, legyen szó többségi vagy SNI gyerekekről a „valahová tartozás” érzése, a kötődés lehetősége és az önzetlen szeretet egy rendkívül sarkalatos pontja az életüknek, és nekünk kutyás felvezetőknek lehetőségünk van egy ehhez hasonló érzetet kelteni a fiatalokban. Minden foglalkozást nagyon részletes és mindenre kiterjedő egyeztetés kell, hogy megelőzzön az osztályfőnökkel vagy a fejlesztést végző pedagógussal.

Főleg SNI gyerekeknél sokféle fejlődési rendellenességgel vagy viselkedési problémákkal állhatunk szembe, amelyek megfelelő kezeléséhez szakszerű segítségre van szüksége minden intézményi segítő kutyá felvezetőnek. Ezeket a foglalkozásokat minden esetben gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus vagy más szakképzett pedagógus vezeti, akivel szükséges minden foglalkozás előtt egyeztetni a megvalósítandó célokról. Fontos tudnunk, hogy a fejlesztő foglalkozás témáját mindig a fejlesztő pedagógus határozza meg, a feladatok és azok megvalósítását pedig érdemes közösen a felvezetővel egyeztetve meghatározni. Hiszen a kompetencia határokat betartva, ebben az esetben a kutya alkalmazása és annak módja a felvezető feladata, míg a feladatok meghatározása a pedagógusé.

Ugyanígy a gyerekek irányítása, az óra vezetése a pedagógus feladata, míg a kutyával való együttműködés segítése a felvezetőé. Természetesen az a munka, ahol gyerekekkel, fiatalokkal és még ráadásul kutyával is dolgozunk, rendkívül megköveteli a rugalmasságot is. Előfordulhat, hogy az eltervezett feladatok egy része nem megvalósítható a gyerekek aktuális állapota miatt. Ilyen esetekben fontos, hogy képesek legyünk rögtönözni és helyén kezelni a gyerekek viselkedését.

A ROF foglalkozás felépítése speciális igényű gyermekek esetén

Minden korosztály esetén szükséges a foglalkozás előtt tájékozódni a gyermekek viselkedéséről és félelmeikről. Ebben a legnagyobb segítségünk az osztályfőnök lesz. Egy megelőző telefonbeszélgetéssel vagy egy rövid személyes konzultációval szükséges megismerni az adott célcsoportot, így mi felvezetők is felkészülhetünk.

A ROF foglalkozások felépítése hasonló tematikát követ, mint az általános iskolai. A foglalkozások alatt azonban érdemes kevesebb információt közölni és inkább az élményszerzésre koncentrálni. Számukra a „száraz” tények kevésbé izgalmasak vagy amiről csak beszélni tudunk, nem hatékony, hiszen a képzelőerejük és előzetes ismereteik is igen szegényesek.

Bevezetés

- üdvözlési formulák alkalmazása – figyeljük a gyerekek reakcióit, ha valaki fél, ne erőltessük.
- figyeljük a megfelelő érintés kialakítására is – előfordulhat, hogy a simogatás is ügyetlen
- rövid lényegretörő bemutatkozás
- miért lehet jelen a kutya, miben különbözik bármelyik másik hasonló kutyától
- szükséges felhívni a figyelmüket arra is, hogy ne általánosítsanak – ha ellátogatott hozzájuk egy kiképzett jól nevelt fehér foltos kutya, nem biztos, hogy minden fehér foltos kutya ilyen jól nevelt és kedves
- a kutya jelenlétében történő szabályok ismertetése – ne hangoskodjanak, nincs hirtelen mozdulat, ne okozzanak fájdalmat a kutyának, figyeljenek egymásra és a kutyára is
- előzetes ismeretek feltárása – kinek van otthon kutyája, mit szoktak vele csinálni stb.

Fő rész

- felelős állattartás eszközeinek megismerése
 - alsósók esetében az eszközöket helyezzük az asztalra, minden gyereknek legyen lehetősége megnézni, megfogni őket – feladat: a felvezető megnevezi az eszközt, aki tudja melyik az, elveszi és kipróbálhatja
 - felsősök esetében tegyük ki az asztalra, hogy megnézhessek, majd takarjuk le – feladat: tapogatással kitalálni, melyik eszközt fogta meg
 - minden esetben a hangsúlyt fektessük arra, hogy a kutyánknak szüksége van ezekre az eszközökre és ha otthon a szülők nem is tartják ezt fontosnak, ők azért próbáljanak erre odafigyelni
 - minden eddig megismert játék egyszerűsített formája alkalmazható ebben a csoportban

- a kutyákkal való helyes viselkedés
 - gyakori a viselkedés probléma, ezért fektessünk nagy hangsúlyt arra, hogyan kell viselkedniük, ha kóbor kutyát látnak, milyen lehetőségeik vannak stb.
 - szeretetnyelv kialakítása – hogyan tudják gondozni a kutyájukat, mivel tesznek jót neki, hogyan kell simogatni, mi okoz neki fájdalmat, kihez fordulhatnak, ha beteg a kutya
- sok jutalomjáték – érezhető, hogy ebben a korcsoportban szükség van arra, hogy sok információt adjunk át, ami összességében unalmas lehet a gyerekek számára. Ahol csak beszélni tudunk bizonyos dolgokról, ott érdemes időközönként egy-egy jutalomjátékkal megszakítani a monotonitást. Jutalomjáték lehet egy alagút, ugró akadály vagy kutyamasszázs, vagy akár egy simogatás és jutalomfalatadás is
- felső tagozatos gyerekek esetében van lehetőségünk kitekinteni a segítő kutyák világa irányába, azonban kezeljük mindig rugalmasan ezt a témakört, hiszen hiába idősebb gyerekekről van szó, előfordulhat, hogy még nem befogadóképesek a témát illetően
 - ha úgy látjuk, hogy a gyerekek nyitottak, vigyünk rövid videókat, képeket, amiket akár kis csoportokban is feldolgozhatnak – tegyünk fel kérdéseket és derítsük ki, hogyan vélekednek egy kerekesszékesről vagy mit gondolnak arról, hogy segíthet egy kutya a mindennapjaikban
 - igyekezzünk a szemléletformálásnak is megfelelni, ragadjuk meg a témát empátikus módon és erősítsük a gyerekekben, hogy ők is ugyanolyan emberek, mint mi, és szükségük lehet a segítségünkre
- a középsúlyos és súlyos értelmi fogyatékos gyerekek esetében a feladatok egyszerűsödnek és az óvodai korcsoportnál megismert elvek szerint kell megszerveznünk a foglalkozást
 - ebben a korcsoportban is fontos, hogy egyszerű és egyértelmű utasításokat használjunk
 - legyünk rugalmasak és empátikusak
 - segítsük a pedagógus munkáját, igyekezzünk a kutyát mindig elérhető közelségbe helyezni a gyerekek mellé
 - figyeljük a gyerekek reakcióit és nem utolsó sorban a kutyáét is – ha diszkomfort érzetet látunk, ne erőltessük a feladatokat
 - fektessünk nagy hangsúlyt a játékosagra és a kutyával való kontaktusba kerülésre

Befejezés – elköszönés

- legyen szó tanulásban akadályozott vagy értelmileg akadályozott alsós vagy felsős gyermekről mindig szakítsunk időt a megfelelő levezetésre. Legyen ideje a gyerekeknek felkészülni, elbúcsúzni és kifejezni élményeiket a maguk módján
- kicsiknél, alsósoknál a mondókával való elköszönés egy jó módja az elköszönésnek
- egyesével megkérhetjük a beszélő gyerekeket, hogy mondják el, mi tetszett nekik a legjobban, akár foglalják össze a tanultakat – így mi is kapunk egy kis visszajelzést a foglalkozás sikerességéről
- adjunk lehetőséget annak is, hogy jókívánsággal köszönjenek el a kutyától
- az elköszönés menetét megsegíthetjük képkártyákkal, ahol a gyermek ki tudja választani például az érzelmet, hogy hogyan érezte magát. Ennek megvalósítása a pedagógus és a felvezető kreativitásától függ

A felvezető és az intézményi segítő kutya kompetenciái

A felvezető kompetenciái

A felvezetőnek, legyen akár pedagógus, akár nem szakmabeli, az alábbi kompetenciákkal mindenképp rendelkeznie kell:

- kutyájával vizsgát tett, érvényes vizsgával rendelkezik
- saját kutyájának ismerete
- pedagógiai érzékenység, affinitás
- gyermekszeretet
- empátia, elfogadás
- rugalmasság, nyelvi rugalmasság
- együttműködőképesség
- pontosság, megbízhatóság
- önképzési hajlandóság

- terápiás kutyájának folyamatos képzése, tudásának szinten tartása, új trükkök, helyzetek tanítása
- alapvető ismeretek a kutyakommunikációról
- alapvető ismeretek a segítő kutyákról
- alapvető ismeretek az egyes fogyatékosági típusokról és azok jellemzőiről

Az intézményi segítő kutya kompetenciái:

- vizsgázott, felvezetőjével együtt engedéllyel rendelkezik
- nyugodt, kiegyensúlyozott, jól kontrollálható
- szeretetteljes, de nem tolakodó, azonban, ha szükséges képes önállóan is nyitni a gyerekek felé
- képes legyen bizonyos segítő kutya feladatok bemutatására – nem csak a felvezetővel
- mozgásos feladatokban aktív, de kontrollált résztvevő
- a vezényszóra ugatás itt a leghasznosabb, de nem kötelező elem, kisebbeknél vigyázzunk, hogy ne ijesszük meg őket
- hasonlóképpen az apportírozás – rendkívül hasznos lehet, de nem létszükséglet
- az ezzel a korosztállyal dolgozó kutyának kell a legrugalmasabbnak lennie, hiszen itt találkozhat a legsokszínűbb foglalkozás megvalósításokkal
- a kutyának passzívnak kell maradnia olyan helyzetekben, ahol a gyerekek szélsőséges viselkedést produkálnak – például előfordulhat, hogy dührohamot kap egy gyerkőc ilyenkor a kutya nem reagálhat negatívan és a gyermek felé irányuló pozitív közeledéssel is bánjunk óvatosan, hiszen nem tudhatjuk hogyan reagál a gyermek

Középiskolai tanulók

A középiskolai korcsoport bemutatása

A fiatal felnőtt iskolai éveinek következő lépcsője a középiskola. A mai fiataloknak Magyarországon számos lehetőségük van tanulmányaik folytatásához, legyen szó konkrét szakmáról vagy az érettségi megszerzéséről. Ebben az életszakaszban is szükséges figyelembe vennünk, hogy számos olyan beavatkozási pont van, mely szükségessé teszi a fiatalok támogatását, megsegítését tanulmányaik során.

A magyar közoktatásban tanulókra vonatkozóan a 2019/20 tanév statisztikai adatait gyűjtöttük össze. A számok mutatják, hogy ebben a tanévben Magyarországon hány diák folytatott középiskolai tanulmányokat, a tanulók közül milyen eloszlásban voltak érintettek különböző olyan problémákban, amely a gyermekvédelem fókuszában lehet.

Középfokú nappali tanulmányokat folytatók oktatása-nevelése 2019/20. tanév statisztikai adatai szerint 2243 feladatellátási helyen történt. 858 gimnáziumban 189 ezer fő, 685 szakgimnáziumban 149 ezer fő, 499 szakközépiskolában 66 ezer fő, 201 szakiskolában/készségfejlesztő iskolában 7ezer fő tanult. Országosan mindösszesen 411 ezer fő tanuló létszámmal számolhattunk ebben a tanévben.

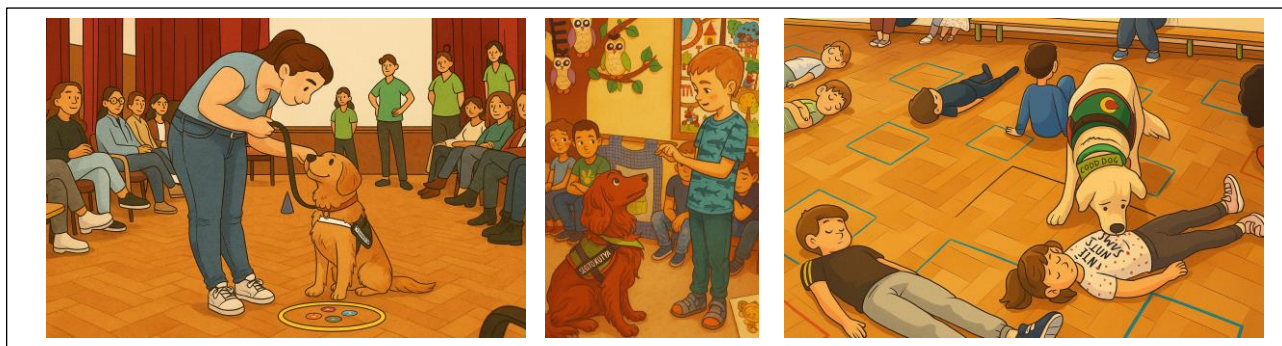
Lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók támogatásához kapcsolódó korai jelzőrendszer adatai alapján a KIR-ben (2019/20 tanév második félévi adatok) középiskolában gimnázium, szakgimnázium (2020. szeptember 1-től technikum) és szakközép iskola (2020.szeptember 1-től szakképző iskola) tanulói közt: 24 000 fő SNI: Sajátos Nevelés Igényű tanuló (leggyakoribb okokként súlyos tanulási- figyelem- és magatartászavarral küzdve), 17 911 fő BTMN: Beilleszkedési, Tanulási és Magatartási Nehézséggel küzdő, 9 577 évfolyam ismétlő, 9 824 Hátrányos helyzetű, 10 527 Halmozottan Hátrányos Helyzetű, 27 119 Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulót találunk. Összesen 98.958 fő, azaz közel 100 ezer főnyi érintett középiskolás, amely a tanulói létszám közel egy negyede.

Fogyatékkal élő középiskolás korosztály

A Központi statisztikai Hivatal adatait áttekintve („4.1.1.33. A magukat fogyatékosnak vallók korcsoport és a fogyatékoság típusa szerint”, Statisztikai hivatal honlapja) nyomon követhető a fogyatékoság megítélésének változása is. 2001-ben öt nagy kategóriát figyelhetünk meg: mozgásában korlátozott, és változatai, érzékszervi korlátozottsággal kapcsolatban: látás, hallás fogyatékoságai, és ezek csoportjai, a beszéd fogyatékoság és az értelmi fogyatékoság szerepel a felsorolásban. Minden más változat az egyéb kategóriába tartozott. 2001-ben összesen 577 006 személy vallotta magát fogyatékkal élőknek, és 569 670 nem válaszolt. 2001-ben a Magyarországon élő népesség 10 200 298 fő A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint. A számokat összehasonlítva megállapítható, hogy a lakosság hozzávetőlegesen 5,7%-ban valamely fogyatékosággal élt.

2022-ben 273 558 honfitársunk vallotta magát fogyatékkal élőknek, amely a húsz évvel azelőtti létszám kevesebb, mint 50 százaléka. (pontosan: 48,02%). Ugyanakkor nem választott 2 812 002 fő, mely adat a négyszerese a 2001-ben leírtak. A legszembetűnőbb különbség a mozgáskorlátozottak számában látható, mely 22 5615 fő/2001.-ről 112 914re csökkent. Figyelembe véve a nem válaszolók számának négyszeresére emelkedését megállapítható, hogy a fogyatékkal élők számának csökkenése a statisztikai adatokban nem feltétlenül mutatja meg a Magyarországon ténylegesen korlátozottsággal élők számát

A fogyatékkal élők közül az 5-14 illetve 15-29 éves korosztályra vonatkozó adatok összesítettek, így pontos számadat nincs a középiskolai tanulmányokat folytató a 14-20 éves korosztályra vonatkozóan. A két korcsoport 2011-ben 5-14 éves hozzávetőlegesen 25, a 15-29 éves 45 ezer fő, és nem választott a fiatalabbaknál kétszer, az idősebbeknél háromszor annyi megkérdezett. Ez alapján ezekből az adatokból levonható következtetés, hogy középiskolai korosztályt magába foglaló megkérdezettek közt az általános iskolához képest hozzávetőlegesen kétszer annyi a fogyatékkal élő. Megvizsgálva a 2022-es számadatokat, hasonló következtetés vonhatunk le.

Középiskolás korosztály tanulási sajátosságai

Tanóra tervezése során a pedagógus célja, hogy a közvetíteni szánt ismereteket úgy adja át a tanulóifjúságnak, hogy abból számukra alkalmazható, aktív tudás alakuljon ki. Különböző módszerekkel élhet a tanár az ismeret közvetítés folyamatában. Széles a skálán mozognak a választható lehetőségek frontális közléstől a helyzet szimulációt alkalmazó élménypedagógiáig. Az alkalmazott módszerek hatékonyságát számos tényező befolyásolhatja. Bánfi és Korom (2022.) tanulmánya szerint, a vizsgálatban bevont tanárok nagy része, fontosnak tartja a diákok aktív tanulási folyamataira alapozott módszerek használatát, ugyanakkor közel 50%-s arányban még mindig frontális módszer a meghatározó a mindennapi munka során. Órarend szerinti tanóra folyamán a tanulót, tanulási folyamatba aktívan bevonni kívánó tanár nehézségekbe ütközik. Megfogalmazódott, hogy hiányolják a megfelelő tananyagot, segédanyagokat, tantervi támogatást. Felmerül a csoportok nagy létszáma és a rendelkezésre álló idő rövidsége is. A tanítás hatékonyságával összefügg a tanulók tanulási stílusa, az általuk alkalmazott stratégiák. A témakörben folytatott kutatások eredményei segítséget nyújtanak a pedagógus számára, milyen módszerekkel érdemes a tanórát szervezni. A különböző tanulási stratégiák

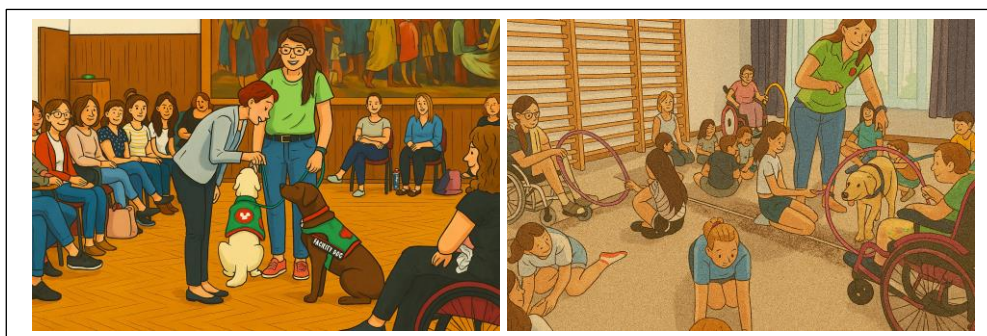
feltérképezése, majd a tanulási stílusok összehasonlítása kérdőívek elemzésével David Kolb (1984.) illetve Felder és Silvermann (1988.) hasonló tartalmú tanulási modelleket alkotott. Az ezekből levonható következtetés alapján 2005-ben Felder és Brent összeállított egy tanulási ciklus szervezésére vonatkozó javaslatot, ennek a lényege:

- Határozzuk meg, hogy a tanított elmélet milyen közvetlen kapcsolatban áll a mindennapokkal, hogyan találkozhat vele közvetlenül a mindennapi életben a diák!
- Az elmélet és a gyakorlat aránya kiegyensúlyozott legyen a tanítási folyamatban!
- A szóban elhangzó ismeretekkel párhuzamosan látható/vizuális megerősítést is használjunk (képek, rajzok, diagramok)! Amennyiben ilyenek nincsenek a tankönyvben a pedagógus maga is készíthet segédanyagokat.
- A tanulási folyamatban legyen meg az adatok helye, hiszen ezek alátámasztják az elméletet, illetve belőlük következtetések is levonhatók!
- A tanulók aktív, tevékeny részvétele kapjon hangsúlyt a tanításban!
- Saját vélemény megfogalmazása a tananyaggal kapcsolatban.

A tanítási – tanulási folyamat hatékonysága a tanár kezében lévő eszközökön kívül azon is múlik, hogy a tanórán résztvevő diákok érdeklődését hogyan tudja felkelteni. Melyek azok a tényezők, amelyek motiválják őket az ismeretek megszerzésére? Az iskolai ismeretszerzést támogató belső késztetést öt nagy csoportba sorolta a szerző:

- célok, jövőkép
- háttér (család, barátok, osztálytársak)
- tanulás élménye és az érzelmi kapcsolódás a folyamathoz
- önreflexió (én-fejlődés)
- elismerés, siker, dicséret

A leírtak alkalmazására nagyszerű lehetőséget ad a középiskolai osztályokban a terápiás kutyákkal asszisztált tanóra kivitelezése, így abszolút elmondható a kutyák jelenlétének létjogosultsága ebben a korosztályban is.

A középiskolai kutyás foglalkozások felépítése, jellemzői

Terápiás kutyák részvételével tartott középiskolai tanórán állat asszisztált edukáció történik. A képzett terápiás kutyák és felvezetőik olyan interaktív tanulási folyamatokba tervezhetők be, ahol a gyerekek közvetlen kapcsolatban kerülnek a kutyával. Megtapasztalhatják az érintés örömet adó élménye mellett azt, hogy megfelelő instrukciók segítségével maguk irányíthatják a kutyát. A négylábúak jelenléte erős érzelmi motivációként működik, hiszen a kutya kötődése az emberi kötődéshez hasonló. A kutya ezenfelül motivációs eszközként is jelen van, ahogyan az eddigiekben is olvashattuk, a fiatalok mentesülnek a teljesítménykényszer alól, hiszen a kutya önzetlen szeretete és odafigyelése motiválja őket a feladat végrehajtásában. Nem kell tartaniuk attól, hogy a kutya elítéli vagy véleményyt formál róla. Lehetőségük van egy-egy tanórán a jelenlévő kutyának a kedvéért dolgozni, a jutalmazási formula itt már a kutyával való trükközés, jutalomfalat adás vagy egyéb játékos mód.

Ahogyan eddig is minden esetben, itt is legfontosabb a pedagógusokkal való egyeztetés, a fejlesztési célok meghatározása és a rendszeresség megállapítása. SNI gyerekeknél ebben a korcsoportban is rendkívül fontos a rendszeresség és a gyakoribb találkozás.

Középiskolai ROF foglalkozások felépítése

A ROF órák tervének összeállítása az alábbi lépések szerint történik:

- közvetítésre szánt ismeretanyag összeállítása
- ismeretanyag fókuszpontjainak meghatározása
- vázlatpontok alapján az alkalmazott tanítási módszerek, és a kutyával asszisztált interaktív feladatok kiválasztása, megtervezése
- tankönyv hiányát pótlandó prezentáció elkészítése
- interaktív feladatokhoz szükséges eszközök beszerzése, elkészítése
- helyszínnel kapcsolatos információk megszerzése

Tervezés során figyelembe kellett venni még a következőket:

- nagy létszámú (30-36fő) osztály esetén is megvalósíthatóak legyenek az interaktív feladatok
- 45 perces egyszeri, vagy 90 perces összevont tanórai keretben dolgozunk
- aktív, élményszerű óra tervezéséhez, lehetőség szerint párhuzamosan több módszer érdemes alkalmazni
- szükség van a feladatok lehetőség szerint leegyszerűsítésére,
- kivitelezés előkészítése, demonstrációs anyagok összegyűjtése,
- adott helyszín speciális igényei – van-e lehetőség vetítésre

Bevezetés

- A bemutatkozás során lehetőségünk van mélyebben beszélni arról, hogy
 - hogyan válik egy kutyából intézményi segítő vagy egyéb segítő kutya
 - hogyan válik valakiből intézményi segítő kutya felvezető
 - milyen egészségügyi feltételeknek kell megfelelniük
 - milyen célcsoportokkal dolgozunk
 - miben rejlik a módszer hatékonysága
- Szükséges a kezdeti félénkséget, szorongást oldani, ezért érdemes mesélni a jelenlévő kutyáról és kérdéseket feltenni a jelenlévő csoportnak a kutyákról – ezzel az előzetes ismereteket is feltérképezhetjük
- Fontos tudnunk, hogy minél idősebbek a gyerekek, annál kevésbé szeretnek szerepelni – néhány kivétellel. Így ne várjuk az önként jelentkezőket, hanem előzzük meg az ezzel járó kínos pillanatokat. Kérjük meg jelen lévő kutyánkat, hogy „válasszon ki valakit”. Ezt megoldhatjuk úgy is, hogy leültetjük valaki elé (érdemes ilyenkor csak kézjelet használni, ami kevésbé feltűnő, így tényleg olyan mintha a kutya választott volna), vagy akár küldjük ki a kutyát a gyerekek közé, és nézzük meg, kinél áll meg néhány pillanatnál több időre és mondjuk ki, hogy őt választotta.
- Ugyanakkor előfordulhat, hogy a jelenlévők között van olyan fiatal, aki viszont túlzottan is szeretne szerepelni és elnyomja a körülötte lévőket. Ilyen esetben is igyekezzünk helyén kezelni a helyzetet és próbáljuk a csoport többi tagját is aktívan bevonni
- Kérdezzünk sokat a segítő kutyákról, a sérült embertársainkról, ezzel felmérhetjük, milyen irányba indulhatunk el a továbbiakban, mennyire befogadó a jelenlévő csoport
- Fontos tudnunk, hogy ennek a csoportnak a tagjai már komoly éntudattal rendelkeznek és határozott elképzelésük van a világról. Ebben a csoportban már érdemes őket partnerként kezelni és minél több lehetőséget adni nekik az önkifejezésre, önmegvalósításra. Nekünk felvezetőknek a feladatunk a háttérből való támogatás és a bizalom, így törekedjünk ennek kiépítésére

Fő rész

- Ebben a korcsoportban már komolyabb hangsúlyt fektethetünk a szemlélet formálásra.
 - képek segítségével mutassuk meg, milyen fogyatékosági típusok vannak
 - hol jelennek meg a segítő kutyák
 - milyen módon tud segíteni egy kutya
 - óvatosan térjünk ki a depresszió és szorongás témakörére, ugyanis előfordulhat, hogy néhány fiatal magára ismerhet mindeközben

- élő demonstráció segítségével, akár sajátélményű tapasztalással segítsük a pozitív élmény kialakulását – jól kiképzett segítő kutyával ő maga is meg tapasztalhatja, hogyan hajtja végre a feladatokat a kutya.
- Ha van lehetőségünk felkérhetünk egy segítő kutyát alkalmazó személyt is a részvételre, aki még közelebb hozza őket egymáshoz.
- Térjünk ki az autizmusra, az állapot láthatóvá tételére – sok autista emberről nem is tudja környezete, hogy szociális szorongással küzd, de segítségére lehet egy jól kiképzett segítő kutya. Mutassuk meg a „deep pressure therapy” elnevezésű feladatot, ahol a kutya ráfekszik gazdájának lábaira vagy az ölébe teszi a fejét, megnyugtatta ezzel, oldva ezzel a szorongását
- Lehetőségünk van a kutyakommunikációról mélyebben beszélni, képek, videó elemzések segítségével
- Mélyebben betekinthetünk a menhelyek életébe, az örökbefogadás fontosságáról és a szaporítás veszélyeiről. Emeljük ki az ivartalanítás fontosságát és szükségességét
- Pályaválasztás előtt mutassuk meg számukra a segítő szakmát, mint választható utat vagy akár a kutyakiképzés lehetőségeit
- Ezek a témakörök megvalósítása csak a felvezető kreativitásától függ
 - vihetünk különböző videó felvételeket, kis csoportokban végezhetünk elemzést, a helyes válaszadók vagy jól dolgozók csoportos trükköt (ugró akadályt vagy alagutat) kaphatnak jutalmul.
 - végezhetünk csoportosítást a kutyák jelzéseiről, mely kép tartozik a pozitív és melyik a negatív jelzések közé
 - vigyünk ismeretterjesztő rövid szöveget az örökbefogadás fontosságáról, melyet szintén kiscsoportokban tudnak feldolgozni. Készítsenek róla gondolattérképet, melyet bemutatnak az osztálynak, a kutya természetesen szerves része az ellenőrzésnek, ha helyesen dolgoztak ugatással jelzi és pacsival jutalmaz.

Ismét fontos kiemelni, hogy a témát mindig az adott csoport állapota, ismeretei határozza meg, melyhez szükséges igazodnunk akár menetközben is. Vegyük figyelembe a jelenlévők érzékenységét vagy éppen motiváltságát. Ne féljünk bevetni egy-egy gyors kutyás játékot, amivel oldhatjuk a gyerekek viselkedését.

Befejezés – elkészítés

- adjunk lehetőséget a fiatalok számára, hogy egyénileg megnyilvánulhassanak, kizárólag a kutyának mondják el, hogyan érezték magukat mit tanultak stb.
- Adhatunk kis lapokat, melyekre név nélkül felírhatják élményeiket, gondolataikat, kívánságaikat, amit a kutya hámján lévő zsebbe betehetnek – a felvezető pedig ígéri, hogy otthon felolvassa négylábú társának.
- Valamint fontos még arra is odafigyelnünk, hogy sokszor a foglalkozás lezárása után lépnek oda a fiatalok egy-egy kérdés erejéig. Figyeljünk erre is, adjunk nekik lehetőséget, hogy megfogalmazzák gondolataikat anélkül, hogy más hallaná. Sokszor csak arra van szükségük, hogy meghallgassa őket valaki, de ha igazán izgalmas foglalkozást tartottunk nekik, akár egy gondolatszikra is felpattanhatott a fejében, ami kapcsolatos lehet az otthon tartott kutyájukkal, a jövőbeni terveivel vagy bármi, amiben megerősítésre vagy tanácsra van szüksége.

Intézményi segítő kutya -facility dog a segítő kutyák egyik típusa. Élményszerű tapasztalatokat szerezhet az órán résztvevő diák a segítő kutyák munkájáról. Megtanítunk nekik olyan trükköket, amelyeket más típusú segítőkutya szolgálatának a része. Ilyen lehet a különböző, leesett tárgyak felvétele és átadása, amely mozgássérültet segítő kutya munkája is. Autistát segítő kutyák egyik fontos feladata, a gazdája megnyugtatója úgy, hogy mellső két mancsával a gazda lábára támaszkodik. Ezt is be tudja mutatni egy képzett intézményi segítő kutya.

A felvezető és az intézményi segítő kutya kompetenciái

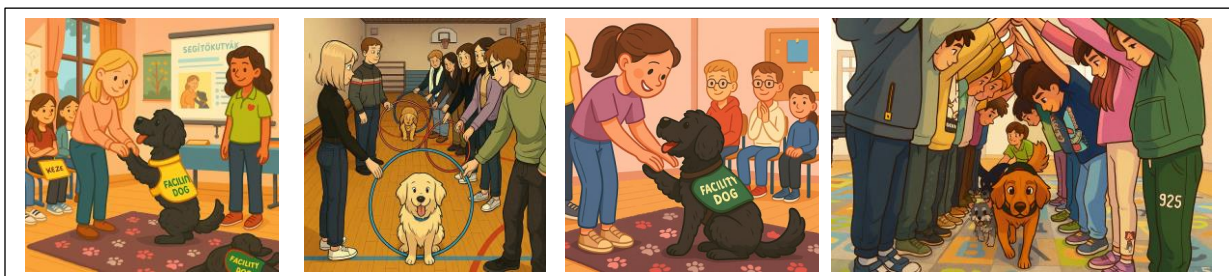
A felvezető kompetenciái

A felvezetőnek, legyen akár pedagógus, akár nem szakmabeli, az alábbi kompetenciákkal mindenképp rendelkeznie kell:

- kutyájával vizsgát tett, érvényes vizsgával rendelkezik
- saját kutyájának ismerete
- pedagógiai érzékenység, affinitás
- gyermekszeretet
- empátia, elfogadás
- rugalmasság, nyelvi rugalmasság
- együttműködőképesség
- pontosság, megbízhatóság
- önképzési hajlandóság
- terápiás kutyájának folyamatos képzése, tudásának szinten tartása, új trükkök, helyzetek tanítása
- alapvető ismeretek a kutyakommunikációról
- alapvető ismeretek a segítő kutyákról
- alapvető ismeretek az egyes fogyatékosági típusokról és azok jellemzőiről

Az intézményi segítő kutya kompetenciái:

- vizsgázott, felvezetőjével együtt engedéllyel rendelkezik
- nyugodt, kiegyensúlyozott, jól kontrollálható
- szeretetteljes, de nem tolakodó, azonban, ha szükséges képes önállóan is nyitni a gyerekek felé
- képes legyen bizonyos segítő kutya feladatok bemutatására – nem csak a felvezetővel
- mozgásos feladatokban aktív, de kontrollált résztvevő
- a vezényszóra ugatás itt a leghasznosabb, de nem kötelező elem, kisebbeknél vigyázzunk, hogy ne ijesszük meg őket
- hasonlóképpen az apportírozás – rendkívül hasznos lehet, de nem létszükséglet
- az ezzel a korosztállyal dolgozó kutyának kell a legrugalmasabbnak lennie, hiszen itt találkozhat a legsokszínűbb foglalkozás megvalósításokkal
- a kutyának passzívnak kell maradnia olyan helyzetekben, ahol a gyerekek szélsőséges viselkedést produkálnak – például előfordulhat, hogy dührohamot kap egy gyerek ilyenkor a kutya nem reagálhat negatívan és a gyermek felé irányuló pozitív közeledéssel is bánjunk óvatosan, hiszen nem tudhatjuk hogyan reagál a gyermek

Élet a hétköznapiakban egy intézményi segítő kutyával

A kézikönyv elolvasása után, bízunk benne, hogy mindenki számára felmerül egy sarkalatos pont, mégpedig a kutya jóléte. Erről a szegmensről még nagyon keveset írtunk, így ebben a fejezetben szeretnénk a témát körül járni.

Felmerülhet a kérdés, hogy mégis hol és hogyan sérülhetne egy ilyen munka során a társállat jóléte vagy miért lenne fontos ezzel foglalkoznunk. Pedig sarkalatos pontja ez a munkának, hiszen akárhol is nézzük, kutyánk a folyamat szerves része, aki nélkül mindez nem valósulhatna meg, így kutyakötelességünk az ő igényeit és szükségleteit is előtérbe helyezni.

Ideális esetben, akinek ez a könyv a kezében van, már megfelelő fajtájú kutyával rendelkezik, vagy kapcsolatban áll egy olyan szakemberrel, aki segíthet számára megfelelő habitusú egyedet kiválasztani. A kutya kiválasztása és alkalmassága az alapköve a későbbi sikeres munkának. Alapítványunk kiképzői nem ragaszkodnak egyféle fajtájú kutyához, hiszen bármilyen kutya lehet alkalmas erre a munkára, ha habitusa, viselkedése megfelelő. Gyakran dolgozunk keverék kutyákkal, és akik korábban a menhelyen éltek életüket. Természetesen minden esetben alapos tesztelésre van szükség, hogy lássuk, valóban alkalmas-e a feladatra.

Minden kutyának van egy alapszükséglete:

- mozgékony kutyáknak a munka mellett szüksége lesz valamilyen aktív pihenésre, ahol kieresztheti a gőzt. Erre jó alkalom például
 - az agility edzés
 - a hoops
 - a mantrailing
 - a flyball
 - és egyéb sportok
- minden karakterű kutyának létfontosságú a passzív pihenés
 - szobakennelben
 - teljes nyugalomban
 - terheléstől és terhelhetőségtől függ a pihenés mennyisége

Minden esetben ügyeljünk kutyánk jelzéseire, hiszen egy jól kiképzett kutya a gazdájának él, néhány kutya képes lenne a végtelenségig is dolgozni. Ezért minden esetben a gazdának kell tudnia mikor kezd mentálisan elfáradni kutyája. Minden kutya egyedi, van olyan állat, akivel akár kétnaponta is tudunk dolgozni, de van, akivel csak hetente kétszer. Tartsuk ezt tiszteletben, hiszen a segítő kutyák munkája nagyban eltér a kedvtelésből tartott házikedvencekétől. Lényegesen nagyobb terhelés és ezáltal stressz éri őket életük során. Ahhoz, hogy megelőzzük a stressz okozta betegségeket vagy azt, hogy idő előtt nyugdíjaznunk kelljen a kutyát, tudnunk kell, hogyan lehetséges a stressz oldása kutyánkban és mennyi munkát képes ellátni egy héten. Ebben a legnagyobb segítség alapítványunk tapasztalt kiképzői, akik már sok intézményi segítő kutyát képeztek ki, alkalmaztak és nyugdíjaztak is, így rengeteg tapasztalatuk van arról, hogyan lehet megvalósítani azt, hogy egyidőben segítünk embertársainkon, de közben kutyánk jólétét is szem előtt tartjuk.

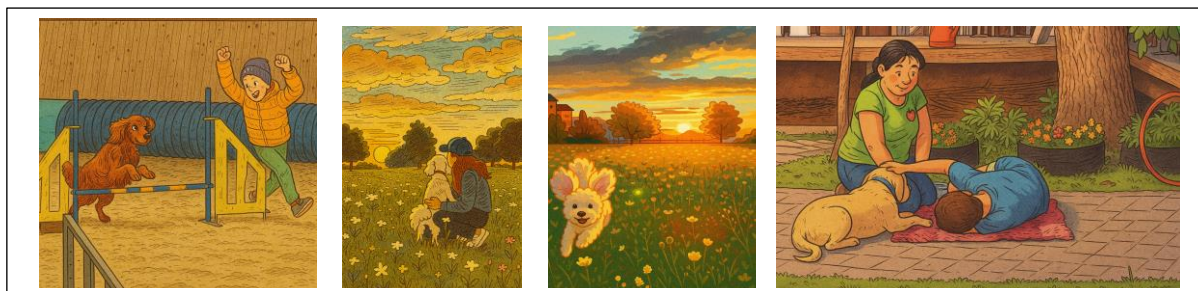
Ezért fontos tisztában lennünk azzal, milyen negatív hatásai lehetnek annak, ha „túl dolgoztatjuk” kutyánkat:

- passzív stressz okozta egyéb testi tünetek
 - allergia
 - gyulladásos folyamatok a szervezetben (pl.: fül)
 - visszatérő hasmenés
 - szőrhullás, szőrminőség változása
 - egyéb tünet
- munkakedv változása
 - lassabb feladatvégrehajtás
 - többszöri alvás, enervált állapot
 - szélsőséges viselkedéssel változások bizonyos helyzetekben: morgás, vicsorgás, túlpörgés

Ha észrevesszük a tüneteket, az azonnali állatorvosi segítség mellett szükséges megszüntetni a stressz forrását is, és regenerálódási időt biztosítani a kutyának. Érdemes ilyen esetekben felvenni a kapcsolatot a képző szervezettel és megtervezni a kutya felépülése felépülés utáni időszakra. Habár jelentkeznek is tünetek, nem feltétlenül szükséges örökre kivenni a kutyát a munkából, ideális esetben a rehabilitáció után visszatérhetnek a munkához. Onnantól kezdve sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani a kutya viselkedésére, jelzéseire és az aktív pihenés és terhelés egyensúlyának megteremtésére.

Összességében tehát figyelembe kell vennünk, hogy bár munkánkat áthatja az empátia és elfogadás a másik embertársunk iránt, pont ugyanolyan lényeges ugyanez az attitűd a kutyánkkal szemben is. Minden esetben a felvezető/ gazda felelőssége elsősorban figyelemmel követni kutyája munkáját és ha szükséges a fejlesztő foglalkozás közben is reagálni, megoldást találni, beavatkozni. Mindezt azért, hogy kutyája a lehető legtovább képes legyen ebben a szakmában a segítségünkre lenni.

A célunk a másik ember segítése, de nem szabad elfelejtenünk, hogy emberekkel és állatokkal dolgozunk. Sérülékeny, érzékeny rendszerben mozgunk, ahol rendkívül fontos a rugalmasság és a megértés. Bízunk benne, hogy az itt elolvasottak mind hozzásegítik kutyát és gazdáját is ahhoz, hogy minőségi kapcsolatot építsenek fel, valamint, hogy szakszerű szolgáltatást nyújtsanak a munkájuk során.

Általános tudnivalók

Mikor ajánlunk ROF órát egy intézménybe

- Ha várhatóan egyetlen alkalommal látogatunk el egy gyermek csoportba. Általában az állatok világnapja, gyermeknap, iskolai rendezvények és a nyári táboroztatások idején érkeznek ilyen felkérések.
- Rendszeres kutyával asszisztált foglalkozások bevezetésekor az adott gyermek csoportban az első ismerkedős órára ajánljuk.

Az óra technikai előkészítése:

- E-mailben kérjük az igény leadását!
- Kérjük, hogy adják meg :
 - a pontos helyszínt
 - a gyermekek életkorát
 - a résztvevők létszámát
 - a kívánt időpontot
- A válaszuk tartalmazza a
 - pontos időpontot – év, hónap, nap, óra, perc
 - a foglalkozás pontos időtartamát
 - a helység kért elrendezését
 - a programunk tömör összefoglalóját
 - eszköz igényünket , ha van

Példa:

Kedves!

Köszönjük a megkeresést.

Az alábbi ajánlatot tudjuk tenni:

Ajánlattétő: Kutyával Egy Mosolyért Alapítvány

Ajánlat: 20.. év...hónap...nap ...óra, perc kutyás interaktív foglalkozás 1 középső csoportos óvodai csoport számára a óvodában.

A foglalkozás egy segítő kutya és felvezetője vezetésével és az óvónők segítségével zajlik.

A foglalkozáson a gyerekek játékos formában megismerkedhetnek a kutyák szükségleteivel, ízelítőt kapnak a felelős állattartás szabályairól, közös kutyás játékokat játszhatnak, minden gyermek biztonsággal közvetlen kontaktusba kerülhet a kutyával. Kutyától félős gyerekekre külön figyelünk. (súlyos kutyaszőr allergiás gyerek esetén kérjük jelezni)

Kérjük a foglalkozás helyszínén- ha lehet csoportszobában vagy tornateremben - a székeket vagy padokat U alakban elhelyezni a gyermekek számára, a terem közepén

minél nagyobb hely maradjon. A foglalkozáshoz szükséges eszközöket az Alapítvány biztosítja.

- Mindig kérjünk visszajelzést!
- Az időpontot és a gyermekek létszámát pontosan egyeztessük le.
- Mindig kérdezzük meg, hogy a gyerekeknek van-e szülői beleegyezőjük a foglalkozáson való részvételről ill. a fotók készítéséről, megjelenéséről – ezt az intézmények szerzik be.
- A program előtti napokra kérjünk emlékeztető megkeresést – telefonszám, e-mailt - az Intézménytől.

FONTOS alapszabályok, melyeket érdemes betartani

- A kutyával akkor lépünk a terembe, amikor a gyermekek az előkészített helyszínen a helyükön ülnek és csendben várják őt.
- A kutyát mindig pórázon vigyünk be a terembe, mert általában minden csoportban van legalább 1-2 gyermek, aki fél vagy tart a kutyától. A szabadon lévő kutya is félelmet, rossz élményt válthat ki ilyen esetben.
- Bemutakozással kezdjük az órát és olyan bemutatóval, mely során meggyőződhetnek a résztvevők, hogy a kutya engedelmes, szelíd, kedves és nem kell tőle tartani. Erre kiváló lehetőség, ha a vezényszavakat tanítjuk meg a gyermekeknek mi pedig bemutatjuk a kutyával. (lábhoz, ül, fekszik, marad, hozzám, trükkök) Csak ez után menjünk körbe köszöntő simogatásra vagy kisebb számú csoport esetén hívjuk ki a kutyához a gyermekeket üdvözlésre, közvetlen kapcsolat teremtésre a kutyával.
- Az üdvözlés menete során jól megfigyelhető, hogy melyik gyermek tart a kutyától, őrá a foglalkozás további szakaszaiban is különösen figyeljünk, hogy ne tegyük ki felesleges rossz élménynek. Ne erőltessük, hogy részt vegyen a testi kontaktusos játékokban, vagy hogy simogassa a kutyát. Általában ezek a gyermekek az óra végére oldódnak és látva a többiek örömet ők is beállnak a közös játékokba.
- Minden gyermek, még a félős vagy bátortalan gyermek is kapjon pozitív élményre lehetőséget a foglalkozáson. Példa: Ha van gyermek, aki nem szeretne beállni egy terpesz alagútba, mert tart a kutyától, őt kérjük meg hogy segítsen átvezetni a kutyát a többiek lába alatt. Kisebb gyermeknek akár fogjuk meg a kezét és együtt szaladjunk vele a kutyát küldve az alagúton át. De adhatunk neki más lehetőséget, ahol közvetlen kutya kapcsolat nélkül is sikerélményt élhet át. Például dobja el a labdát, de mi kérjük el a kutyától, vagy tegyen a kutya táljába egy szem ennivalót és úgy etesse meg a kutyát.
- Az óra végén a búcsúzáskor a gyermekek a helyükön ülnek és mi vezetjük a kutyát el előttük. Simogassák meg és közben mondjanak egy rövid gondolatot az óráról. Mi tetszett vagy nem tetszett, vagy a kutyának mondjanak valami kedveset. Figyeljünk rá, hogy ez egy folyamatos lassú séta legyen, ne ragadjunk le egy gyereknél, hogy ne unatkozzon a többi és ne bomoljon meg a rend, de közben hallgassuk meg minden gyermek mondandóját.
- Kérjük meg a gyerekeket, hogy amíg összepakolunk, öltözünk és kimegyünk, addig maradjanak a helyükön. Úgy megyünk ki, ahogyan bejöttünk, közben a gyermekek a helyükön ülnek. Evvel elkerülhető, hogy a gyermekek megrohanják a kutyát egy utolsó „búcsúsimire”, ami már nem kívánatos a vélhetően fáradt kutyánk számára sem.

Köszönetnyilvánítás

Köszönet a Tempus Közalapítvány támogatásának, hogy az ERASMUS+2023-1-HU01-KA210-ADU-000159639 pályázattal lehetővé tette a kézikönyv létrejöttét.

Köszönet a KEMA felvezetőinek és önkénteseinek kitartó munkájáért, mely lehetővé tette, hogy sok éves munka alatt több, mint ezer ROF óra megtartásának tapasztalatai alapján kialakítsunk egy egységes rendszert, amit alkalmazni tudnak önkénteseink.

Köszönet 4 lábú társainknak, akik feltétel nélküli szeretetükkel, mérhetetlen munkabírással és megfelelni akarásukkal állnak a szolgálatunkra.

Köszönet a pedagógusoknak, akik nyitottak az új lehetőségekre, melyekkel élmény alapú hasznos ismereteket és tudást biztosítanak a rájuk bízott gyermekek oktatásában.

A kézikönyvet készítették: A Kutyaival Egy Mosolyért Alapítvány tapasztalt kiképzői és felvezetői.

Illusztráció: Az illusztrációk A KEMA saját képanyagából mesterséges intelligencia segítségével készültek az OpenAI (ChatGPT/DALL-E) képgeneráló rendszerének felhasználásával.

Értékelés, észrevételek

<https://forms.gle/kibJM3t6beosLEVZ7> Köszönjük, hogy végigolvastad a kézikönyvet. Ha elértél idáig, és még van 2 perced, kérünk kattints a linkre és mondd el a véleményedet a kézikönyvről. Köszönjük!

Melléklet:

Óratervek:

1. ROF ovi .pdf

1.1. ROFovi..pdf

1.2. ROF ovi.pdf

1.3. ROF SNI ovi.pdf

2. ROF áltisk. alsó.pdf

2.1. ROF ált.isk.
alsó.pdf

2.2. ROF áltisk. alsó
.pdf

3. ROF
ált.isk.felső.pdf

4. ROF GIMI.pdf